

ÓRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

Jeli Arborétum

Természetvédelmi kezelési tervének

MELLÉKLETEI

archív fotó az 1920-as évekből

Tartalom

4.	MELLÉKLETEK	3
4.1.	Alapadatok	3
4.2.	A tervezési terület jellemző adatai	4
4.2.1.	A tervezési terület feldolgozott ingatlan-nyilvántartási adatai.....	4
4.3.	A tervezési terület elhelyezkedése, határai	11
4.4.	Tulajdonosi, birtokviszonyok, művelési ágak	11
4.5.	Környezeti jellemzők.....	12
4.5.1.	Felszínalaktan és földtan.....	12
4.5.2.	Talajtan	13
4.5.3.	Éghajlat	14
4.6.	Biológiai jellemzők	14
4.6.1.	Növényföldrajz, növénytársulások.....	14
4.6.2.	Növényvilág	17
4.6.2.1.	Tájrészlet jellemző társulásai.....	17
4.6.2.2.	Az arborétum természetes vegetációjának alakulása	19
4.6.2.3.	Az arborétum mesterséges vegetációjának ismertetése	21
4.6.3.	Állatvilág	28
4.7.	A tervezési terület története	29
4.8.	Egyéb tervezést segítő adatok	34
4.9.	Természetvédelmi kezelés mellékletei.....	34
4.9.1.	A természetvédelmi kezelés kiemelt feladata	34
4.9.2.	Természetvédelmi kezeléssel érintett felületek, kategóriák	35
4.9.3.	Kezelési feladatok, módok.....	35
4.9.4.	Részletezés a 14. táblázat 8. ponthoz.....	42
4.10.	Térképek.....	42
4.11.	Fontos linkek	42
4.12.	Ellenőrzés és felülvizsgálat jegyzőkönyve	42
5.	BIBLIOGRÁFIA.....	44

4. MELLÉKLETEK

4.1. Alapadatok

A Jeli Arborétum azonosítására alkalmas valamennyi alapadatát (pl. ingatlan-nyilvántartási és koordináta adatok) felsorolását, nyilvántartási, a hatályos védettséget biztosító jogszabályi hivatkozását, térképi szelvényszámait és a természetvédelmi kezelő megnevezését a melléklet ezen fejezetében adjuk közre.

1. táblázat: Alapadatok

a) Azonosításra alkalmas név:	Jeli Arborétum természetvédelmi terület		
b) A védett természeti terület törzskönyve, törzskönyvi száma:	76/TT/1960.		
c) A tervezési területre vonatkozó védetté nyilvánító jogszabály száma:	109/2007. (XII.27.) KvVM rendelet		
d) Nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó vagy nemzetközi jelentőségű terület jelölése, sorszáma:	-		
e) A tervezési terület kiterjedése:	75,3 ha		
f) Megye megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik:	Vas		
g) A települések megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik:	Kám		
h) A tervezési terület szélső határpontjainak EOV koordinátái:	É	485789,39	195480,35
	D	486843,051	193963,151
	K	487006,46	194284,43
	NY	485490,90	194856,70
i) Tengerszint feletti magassága (szélső értékek):	180-220 m		
j) A tervezési területet fedő topográfiai 1:10 000 és kataszteri 1:4000 méretarányú térképszelvények számai:	52-333; 52-334	52-333-2; 52-334-1; 52-334-3	
k) Az illetékes természetvédelmi hatóság megnevezése:	Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, 9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.		
l) A jogszabályban kijelölt természetvédelmi kezelő megnevezése:	Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Siskaszer 26/a. (11/2008. (IV. 30.) KvVM rendelet 6. §.)		

4.2. A tervezési terület jellemző adatai

A tulajdonosi, ill. birtokviszonyokról, művelési ágakról, a környezeti jellemzőkről (éghajlat, felszínalak, földtan, talajtan), biológiai jellemzőkről (növényföldrajz, növénytársulások, növényvilág, állatvilág), a tervezési terület történetéről, a természetvédelmi kezelés részfeladatairól a felsorolás sorrendjében a melléklet alábbi fejezeteiben teszünk közre részletes ismertetést.

4.2.1. A tervezési terület feldolgozott ingatlan-nyilvántartási adatai

A Jeli Arborétum funkcionális (bekerített, arborétumként működő) és csatlakozó kiszolgáló létesítményeinek (fogadóépület emlékszobával, büfé, parkolók, vizesblokk, játszótér, stb.) ingatlan-nyilvántartási adatait a beillesztett tulajdoni lap másolatok tartalmazzák.

Évtizedek óta az arborétum részeként működő terület, melynek védetté nyilvánításáról intézkedni szükséges!

Körzeti Földhivatal Vasvár
Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Teljes másolat

Megrendelés szám: 30008/2227/2008

2008.08.12

KAM

Szektor : 13

Külterület 0273 helyrajzi szám

Térképszelvény : 8

I. RÉSZ

1. Az ingatlan adatai:

alrészlet adatak művelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. k.fill.	alosztály adatak ter. kat.jöv ha m2 k.fill
. erdő és út	4	6.0667	23.05	

II. RÉSZ

1. tulajdoni hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24

jogcím: földrendezés

jogállás: tulajdonos

név: MAGYAR ÁLLAM

cím: -

2. hányad: 1/1 törlesztő határozat: 31307/2006.05.29

bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06

törlesztő határozat: 31307/2006.05.29

jogcím: kezelésbe adás

jogállás: kezelő

név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG

cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26

törzsszám: 10694826

4. hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 31307/2006.05.29

eredeti határozat: 32318/1992.03.06

jogcím: kezelésbe adás 32318/1992.03.06

jogállás: kezelő

név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG

cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26

törzsszám: 10694826

a tulajdonosi jogok gyakorlója az FVM Miniszter, melyet a Nemzeti Földalapheszlő Szervezet útján lát el.

III. RÉSZ

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

Önálló szóveges bejegyzés a 166/2004.(XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONILAP VÉGE

Körzeti Földhivatal Vasvár
Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Szemle másolat

Megrendelés szám:30008/1867/2008

2008.07.05

KÁM

Szektor : 13

Külterület 0275 helyrajzi szám

Térképszelvény : 8

I. R É S Z

1. Az ingatlan adatai:

alrészlet adatok művelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. alosztály adatok			
			ter. kat.jöv ha m2	kat.jöv k.fill.	ter. kat.jöv ha m2	kat.jöv k.fill.
. erdő		68.0807	420.45			
községi mintatér	2			28.0000	196.00	
	3			40.0807	224.45	

2.

Természetvédelmi terület

II. R É S Z

1. tulajdoni hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24
jogcím: földrendezés
jogállás: tulajdonos
név: MAGYAR ÁLLAM
cím: -

3. hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06
jogcím: kezelésbe adás
jogállás: kezelő
név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG
cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26
törzsszám: 10694826

III. R É S Z

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

Önálló szöveges bejegyzés a 166/2004. (XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONI LAP VÉGE

Körzeti Földhivatal Vasvár
 Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Szemle másolat

Megrendelés szám:30008/1868/2008

2008.07.05

KÁM

Szektor : 13

Külterület 0276 helyrajzi szám

Térképszelvény : 9

I. RÉSZ

1. Az ingatlan adatai: alrészlet adatok művelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. k.fill.	alosztály adatok ter. kat.jöv ha m2 k.fill
--	-------	------------------	-----------------------	--

. Kivett saját használatú út	0	1.4498	0.00	
------------------------------	---	--------	------	--

II. RÉSZ

1. tulajdoni hányad: 1/1
 bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24
 jogcím: földrendezés
 jogállás: tulajdonos
 név: MAGYAR ÁLLAM
 cím: -

3. hányad: 1/1
 bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06
 jogcím: kezelésbe adás
 jogállás: kezelő
 név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG
 cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26
 törzsszám: 10694826

III. RÉSZ

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

Önálló szöveges bejegyzés a 166/2004.(XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONI LAP VÉGE

Körzeti Földhivatal Vasvár
Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Szemle másolat

Megrendelés szám:30008/1869/2008

2008.07.05

KÁM

Szektor : 13

Külterület 0286/1 helyrajzi szám

Térképszelvény : 9

I. R É S Z

1. Az ingatlan adatai:

alrészlet adatok művelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. k.fill.	alosztály adatok ter. kat.jöv ha m2 k.fill
a erdő	3	2.3066	12.92	
b gyep (rét)	4	3651	6.02	
A földrészlet összes területe:		2.6717	18.94	

II. R É S Z

1. tulajdoni hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24
jogcím: földrendezés
jogállás: tulajdonos
név: MAGYAR ÁLLAM
cím: -

3. hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06
jogcím: kezelésbe adás
jogállás: kezelő
név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG
cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26
törzsszám: 10694826

III. R É S Z

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

Önálló szöveges bejegyzés a 166/2004.(XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONI LAP VÉGE

Körzeti Földhivatal Vasvár
Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Szemle másolat

Megrendelés szám:30008/1871/2008

2008.07.05

KÁM

Szektor : 13

Külterület 0286/3 helyrajzi szám

Térképszelvény : 9

I. R É S Z

1. Az ingatlan adatai:

alrészlet adatok művelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. k.fill.	alosztály adatok ter. kat.jöv. ha m2 k.fill
--	-------	------------------	-----------------------	---

. Kivett saját használatú út

0

899

0.00

II. R É S Z

1. tulajdoni hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24
jogcím: földrendezés
jogállás: tulajdonos
név: MAGYAR ÁLLAM
cím: -

3. hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06
jogcím: kezelésbe adás
jogállás: kezelő
név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG
cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26
törzsszám: 10694826

III. R É S Z

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

Önálló szöveges bejegyzés a 166/2004.(XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONI LAP VÉGE

Körzeti Földhivatal Vasvár
Vasvár Főszolgabíró tér 2.

Oldal: 1/1

Nem hiteles tulajdoni lap - Szemle másolat

Megrendelés szám:30008/1870/2008

2008.07.05

KÁM

Szektor : 13

Külterület 0286/4 helyrajzi szám

Térképszelvény : 9

I. R É S Z

1. Az ingatlan adatai:

alrészlet adatok

művelési ág/kivett megnevezés/

min.o

terület kat.t.jöv. alosztály adatok

ha m2 k.fill. ter. kat.jöv

ha m2 k.fill

a erdő

3

2.8117

15.75

b gyepl (rét) és büfé

4

1837

3.03

A földrészlet összes területe:

2.9954

18.78

II. R É S Z

1. tulajdoni hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 913/1960.06.24

jogcím: földrendezés

jogállás: tulajdonos

név: MAGYAR ÁLLAM

cím: -

3. hányad: 1/1

bejegyző határozat, érkezési idő: 32318/1992.03.06

jogcím: kezelésbe adás

jogállás: kezelő

név: SZOMBATHELYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG

cím: 9700 SZOMBATHELY Zanati utca 26

törzsszám: 10694826

III. R É S Z

1. bejegyző határozat, érkezési idő: 55292/2004.12.01

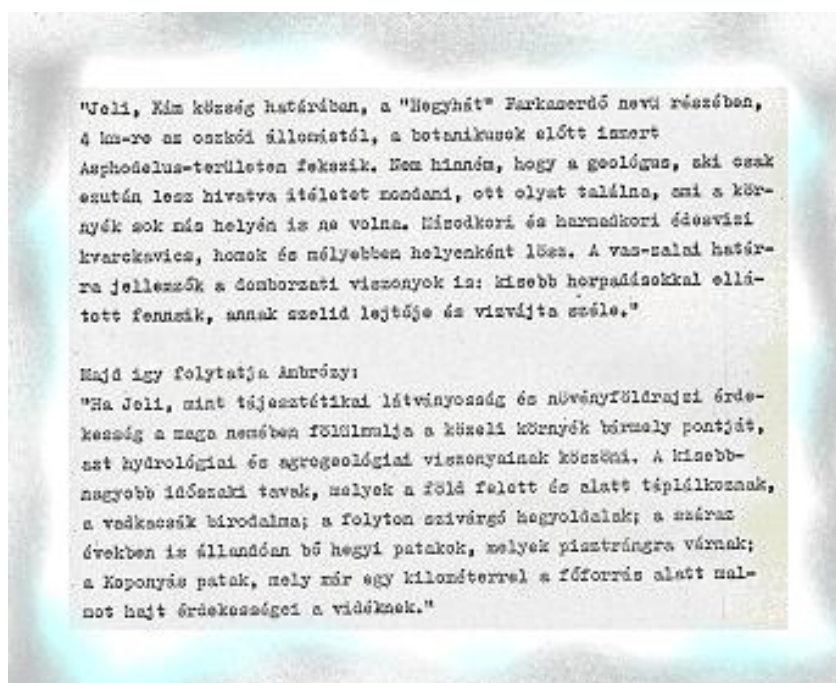
Önálló szöveges bejegyzés a 166/2004.(XI.25) FVM rendelet alapján átcsatolva a Szombathelyi Körzeti Földhivatal illetékességi területéből.

TULAJDONI LAP VÉGE

4.3. A tervezési terület elhelyezkedése, határai

A Jeli Arborétum (nem hivatalosan, de a fenntartó, üzemeltető erdészek által évtizedek óta Jeli Erdészeti Botanikuskert néven hívott létesítmény) az ökológiai szempontokat leginkább figyelembe vevő erdőgazdasági tájbesorolási rendszer szerint a Vas-Zalai hegyhát erdőgazdasági táj Vasi hegyhát tájrészletében található. A hosszan elnyúló - más besorolási rendszerek szerint a Kemeneshát részeként említett - tájrészlet adott szakasza a Rába-völgy és a hegyhát találkozásánál fekszik, ahol a változatos domborzati, geológiai, vízrajzi adottságok mellett a tájkép is figyelemre méltó, látványos meglepetésekkel szolgál. A korábban Jeli-hálás néven ismert terület, a mai arborétum Kám község határában, a 8-as számú főközlekedési úttól 3,5 km-re, D-i irányban fekszik. Jól megközelíthető, megfelelően kitáblázott, állandó vagyongazdálkodó által gondozott, meghatározott időintervallumon belül szabadon látogatható.

Tekintettel arra, hogy a terület jellemzői a kertalapító gróf Ambrózy-Migazzi István kora óta lényegében nem változtak, ide illesztjük a gróf megfogalmazását idéző 1979-ből datálódó tanulmány (Tomba Tibor: Jeli, /kézirat/ 1979) megfelelő laprészletét.

4.4. Tulajdonosi, birtokviszonyok, művelési ágak

A Jeli Arborétum a Magyar Állam tulajdonában, a Szombathelyi Erdőgazdaság Zrt vagyongazdálkodásában álló, a mellékelt táblázat szerinti ingatlanokat magában foglaló területi egység, mely az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi kezelésében áll (11/2008. /IV.30./ KvVM rendelet), de valójában a Szombathelyi Erdőgazdaság Zrt Vasvári Erdészeti Igazgatósága látja el mind a fenntartási, fejlesztési munkákat, mind a természetvédelemmel összefüggő gyakorlati kezelési feladatokat.

2. táblázat: Jeli Arborétum tulajdonforma szerinti területei

Sorszám	Községhatár	ingatlan-nyilvántartási adatok			tulajdonforma		Vagyonkezelő
		hrsz	terület (ha)	művelési ág	állami	egyéb	
1.	Kám	0275	68.0807	erdő	68.0807	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt
2.	Kám	0276	1.4498	kivett saját használatú út	1.4498	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt
3.	Kám	0286/1 a 0286/1 b	2.6717	erdő gyep (rét)	2.6717	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt
4.	Kám	0286/3	899	kivett saját használatú út	899	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt
5.	Kám	0286/4 a 0286/4 b	2.9954	erdő gyep (rét)	2.9954	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt
E G Y Ű T T :			75.2875		75.2875	-	Szombathelyi Erdészeti Zrt

3. táblázat: Jeli Arborétum művelési ágankénti területe

Sorszám	Községhatár hrsz	alrészlet	T E R Ű L E T / h a /				
			szántó	gyep	erdő	kivett	együtt
1.	Kám 0275		-	-	68.0807	-	68.0807
2.	Kám 0276		-	-	-	1.4498	1.4498
3.	Kám 0286/1	a	-	-	2.3066	-	2.3066
		b	-	3651	-	-	3651
4.	Kám 0286/3		-	-	-	899	899
5.	Kám 0286/4	a	-	-	2.8117	-	2.8117
		b	-	1837	-	-	1837
ÖSSZESEN :			-	5488	73.1990	1.5397	75.2875

4.5. Környezeti jellemzők

4.5.1. Felszínalaktan és földtan

A Jeli Arborétum térségének, vagyis a Rába völgyére leszakadó Vasi hegyháti tájnak (az ökológiai szempontból legérzékenyebb erdőgazdasági tájbesorolás szerinti kategorizálás) geológiai

giai és geográfiai szempontból vizsgálva a legjellemzőbb és legkiterjedtebb képződménye az Ősrába levantei korú kavicsstakarója, amelyre helyenként tercier márga agyag, ill. lösz települt. A csaknem kavicsból álló, csak kevés agyagból cementált hordalék sok helyen a felszín közelében, már 20-30 cm körül megtalálható.

4.5.2. Talajtan

A változatos geológiai viszonyoknak megfelelően a táj genetikai talajtípusai is igen sokfélék. A *Rába-völgyben és a hegyhát peremén* például a váztalajok mindig másodlagosak. A középső pleisztocén korú kavicsra települt, főleg porhullásból származó vékony (felső pliocén), felső pleisztocén homokon, lösz, löszös homokon fejlődött termőrétég - főleg antropogén hatásoknak betudhatóan - lekopott és a kavicsos váztalaj gyengén cementált típusa került a felszínre. E talajok kedvezőtlenességét még fokozza, hogy a cementált kavicsra a gyökérzet nem tud áthatolni. Kedvezőbb váztalaj típus a csonka erdőtalaj. Itt rendszerint az "A" és "B" szint kis része erodálódott, a megmaradt "B" szint vályogos, kalciumkarbonát-mentes. Eredetileg nyíres, borókás cseres erdőfoltok jellemezték vegetációikat (Jeli-hálás egy része).

A tájban a barna erdőtalajok a legelterjedtebbek, ahol sok helyen a gyengén cementált kavics alapközeten egy erősen savanyú, nem podzolos barna erdőtalajhoz hasonló típus képződött. A humusztartalom felülről lefelé egyenletesen csökken. Alatta a vastól vörösre festett "B" szinthez hasonló réteg különíthető el. A teljes szelvény savanyú. Száraz, gyenge víztartó képességű talajok a nagy kvarckavics-tartalom miatt. Általában cseres-tölgyesek, ritkán akácok állnak rajtuk.

A cementált kavics felett az eróziómentes részeken vékonyabb-vastagabb porhullásból származó vályogos talaj helyezkedik el. A cementált kavics vízvisszaduzzasztó hatására *pseudoglejes barna erdőtalajok* alakulnak ki. Ez a táj leggyakoribb talajtípusa. Kalciumkarbonát-mentesek, az "A" szint nem tagolódik rétegekre, a "B" szint rozsdásan foltos, átmenettel csatlakozik a cementált kavicsra, gyakran ezzel kevert is. A termőrétég vastagsága változó, de 30 cm-nél mindig több. A talajtípus termőereje a kavicsréteg megjelenési mélységétől függ. Ennek a talajféleségnek legelterjedtebb erdőtüpusai a lombelegyes erdefenyvesek csoportjába (asszociációjába) tartoznak, de cseres-tölgyesek is előfordulnak rajta, kultúrerdővel keverten. A domborzat függvényében megjelenhetnek az *Oxalis acetosella*-s bükkösök, vagy gyertyános-tölgyesek, a völgyekben a *Brachypodium sylvaticum* kocsányos tölgyesek, de a *Aegopodium podagraria*, *Urtica dioica* és *Rubus* sp. is lehet erdőtüpus jelző lágyszárú.

Az agyagbemosódásos barna erdőtalajok főleg a táj D-i részén elterjedtek, a vizsgált térségben és tájrészletben nem jellemzőek.

A térségben az üledék- és hordaléktalajokat a Rába folyó és mellékvizei mentén, a Csörnőc-patak öntésterületein a nem karbonátos nyers öntéstalajok képviselik. Ezek rendszerint homokosak, humuszban szegények. Vízgazdálkodásuk jó, mert kolloidtartalmúak és az áradások vízutánpótlása is érvényesül. Mélyfekvésben bokorfűzesek telepedtek meg, míg a magasabb fekvésű részeken tölgy-kőris-szil ártéri erdők, ill. származék-típusaik alakultak ki. A nyers öntések közt a közép-magas, vagy magas fekvésben már gyengén humuszos öntések fejlődtek ki. Ezeknél a növényzet hatására 30-40 cm-es humuszos feltalaj képződött. A vasfoltos, glejes réteg a humuszos szintet nem éri el. Vályogosak és rétegeztettek, kalciumkarbonát-mentesek, jó vízgazdálkodásúak.

A bő vízellátású völgyekben a lejtőhordalék erdőtalajok keskeny sávjai fejlődtek ki. Rétegződésük változatos, kavics, közettörmelék és homok keveredik a vályogos rétegekkel. A mé-

lyebb szintekben a glejesedés gyakori. A feltalaj humuszban gazdag és morzsás. A kémhatása gyengén savanyú, ami lefelé haladva növekszik. A szóban forgó térség igen jó vízellátású, de néha levegőtlen talajai ezek.

4.5.3. Éghajlat

Az éghajlatban a szubalpin jellegek szinte teljesen elenyésznek és a kontinentális klíma kedvezőtlen hatásai kezdenek érvényesülni a tájon, ami alacsony páratartalomban, magasabb középhőmérsékletben, szélsőséges csapadékeloszlásban, kései és korai fagyokban jutnak kifejezésre. A csapadékeloszlás (és a flóraelemek előfordulása) ugyanakkor szubmediterrán jellegről is tanúskodik. A relatíve alacsony csapadék és páratartalom, valamint a nyugati határszélhez képest magasabb hőmérséklet következtében kialakult aridabb klíma csak a kedvező kitettségeken teszi lehetővé a jó természetes erdők, gyertyános tölgyesek, ill. bükkösök kialakulását. A csapadék eloszlása kedvezőtlen, mert a csapadék igen szélsőségesen jelentkezik, legtöbbször az erdőtenyészet számára oly fontos tavaszi csapadék elkésve jön meg. Gyakori a teljes csapadék nélküli április és a csapadékszegény augusztus. Nem ritka a hó nélküli száraz, kemény tél sem.

4.6. Biológiai jellemzők

4.6.1. Növényföldrajz, növénytársulások

Növényföldrajzi szempontból elmondható, hogy a táj átmeneti jellegű a K-alpesi flóratartomány (Noricum) és a magyar flóratartomány (Pannonicum) között. A jelenlegi besorolása szerint ez utóbbi tartomány átmeneti jelleggel bíró Ny-dunántúli flóravidekéhez (Praenoricum), azon belül pedig a vasi, Alpok-alji flórajáráshoz (Castriferreicum) tartozik.

A szubalpin elemek száma a K-i szomszédos tájrészlethez viszonyítva magasabb, a déli flóraelemek jelenléte a keleti csatlakozó tájrészlethez képest csekélyebb. A noricum elemek száma Ny-ról K-re csökken, az európai elemcsoport tagjainak száma az átlagos 65 %-al szemben itt 50 % körüli. A délies, melegkedvelő, szárazságtűrő elemek száma nyugatról keletre fokozatosan emelkedő tendenciát mutat. Az atlanti elemek nem százalékosan, hanem tömegüknél fogva nagy szerepet játszanak (Calluna, Castanea, stb.).

Fontosabb szubalpin növényfajok a tájban (tágabb kitekintésben): *Dryopteris pseudomas*, *Cyclamen purpurascens*, *Oreopteris limbosperma*, mint védett növények. A szubboreális fajok közül: a *Goodyera repens*, *Chimaphila umbellata*, *Festuca capillata*, stb. A D-i és K-i flóraelemek közül: *Ranunculus illyricus*, *Adonis vernalis*, *Dictamnus albus*, *Silene otites* ssp. *pseudotites*, stb. Nyugat felé itt álnak meg elterjedésükben a homoki habszegfű, a tavaszi hérics, az európai kunkor (*Heliotropium europaeum*), kelet felé nem terjed tovább a csarab (*Calluna vulgaris*), a kereklevelű galaj (*Galium scabrum*), stb. A tájrészlet jeles szubatlanti, szubillír fajai az *Asphodelus albus*, (*Carex fritschii*, *Hemerocallis lilioasphodelus* ...).

	FLÓRATERÜLET	közép-európai
	FLÓRATARTOMÁNY	magyar (Pannonicum)
	FLÓRAVIDÉK	nyugat-dunántúli (Praenoricum)
	FLÓRAJÁRÁS	Alpok-aljai (Castriferreicum)

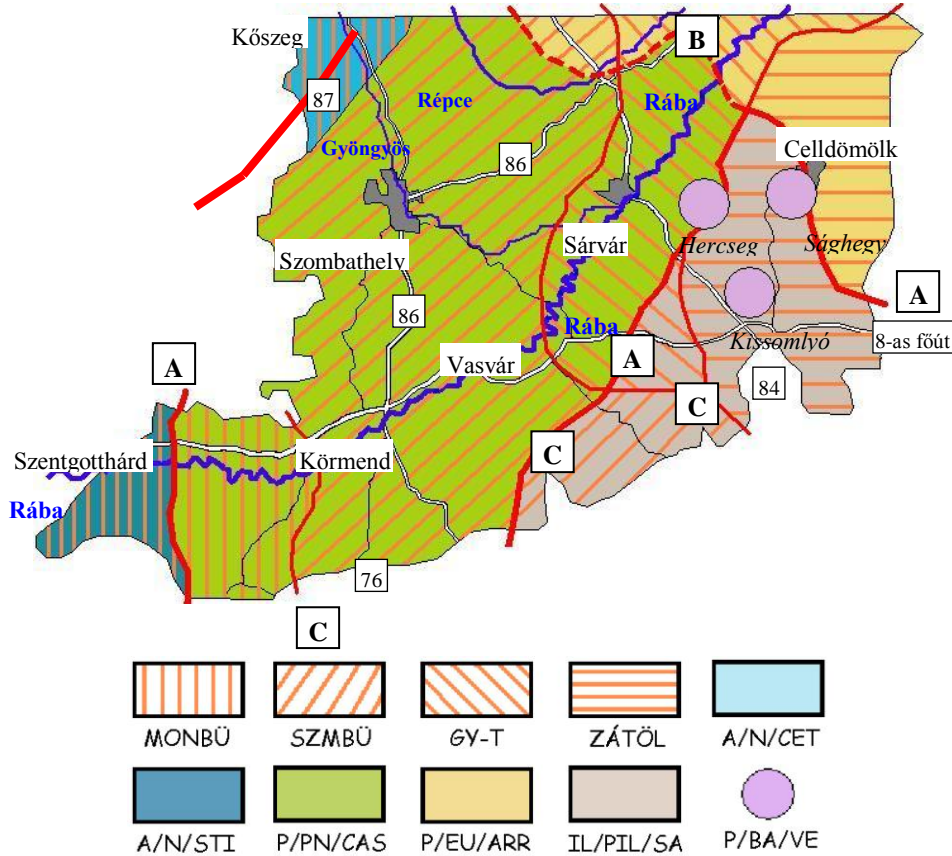
A flóraelemek %-os előfordulását és a szomszédos flórajárások adatait összevetés céljából külön táblázatos formában is közreadjuk.

4. táblázat: Összehasonlító táblázat az egyes flórajárások flóraelemeiről

Flórajárás	Vendvidék Stiriicum		Vas-Órség Castriferreicum		Göcsej Petovicum		Zala Saladiense	
	Faj	%	Faj	%	Faj	%	Faj	%
Flóraelem	Faj	%	Faj	%	Faj	%	Faj	%
Endemikus	1	0,2	4	0,4	2	0,3	6	0,5
Pannon-Balkáni	5	0,8	7	0,7	9	1,2	15	1,1
Illyr	2	0,4	3	0,3	2	0,3	3	0,3
Balkáni	0	0	3	0,3	1	0,1	6	0,5
Alpin-Balkáni	4	0,6	5	0,5	5	0,6	10	0,7
Alpin	1	0,2	3	0,3	0	0	0	0
Boreális	0	0	2	0,2	0	0	1	0,1
Szubatantikus	2	0,3	4	0,4	3	0,4	4	0,3
Atlanti-Mediterrán	8	1,3	19	1,9	17	2,1	33	2,5
Szubmediterrán	19	2,9	46	4,6	37	4,7	77	5,7
Mediterrán	1	0,2	5	0,5	4	0,5	7	0,5
Pontus-Mediterrán	6	0,9	16	1,6	10	1,2	33	2,5
Pontusi	5	0,8	14	1,4	6	0,7	27	2,0
Kontinentális	15	2,4	43	4,2	18	2,3	78	5,9
Közép-Európai	75	12,0	114	11,3	82	10,6	136	10,3
Európai	103	16,5	161	15,9	137	17,6	190	14,3
Eurázsiai	224	35,9	342	33,9	278	35,7	386	29,3
Circum-Boreális	90	14,4	118	10,7	35	11,0	120	9,1
Kozmopolita	50	8,0	78	7,8	52	6,7	94	7,1
Adventív	14	2,2	32	3,1	31	4,0	97	7,3
ÖSSZESEN	625	100	1019	100	779	100	1323	100

5. táblázat: Flóra- és klímaterkép

(Flóratérkép Soó R. 1965, klímazónák Borhidi A. 1965 nyomán, átdolgozva)

Rövidítés	Flóratartomány / flóravidék / flórajárás
A/NCET	Alpinetum / Noricum / Ceticum
A/N/STI	Alpinetum/ Noricum / Stiriicum
P/PN/CAS	Pannonicum / Praenoricum / Castriferreicum
P/ EU/ARR	Pannonicum /Eupannonicum/ Arrabonicum
P/BA/VE	Pannonicum/Bakonyicum/Vesprimense (bazaltkúp-szigethegyek)
IL/PIL/SAL	Illyricum / Praeillyricum / Saladiense
MONBÜ=	montán bükkösök
SZMBÜ=	szubmontán bükkösök
GY-T=	gyertyános-tölgyesek
ZÁTÖL=	zárt tölgyesek
A =	flóratartomány határa
B =	flóravidék határa
C =	klímazóna határa

6. táblázat: A községhatárban előforduló Natura 2000-es területek

Kód	Megnevezés
HUON 20008	Rába és Csörnöc völgy, kiemelt jelentőségű különleges természet- megőrzési terület

Kám 029/3, 029/7, 029/8, 029/9, 029/10, 029/11, 031, 040, 044, 046, 048, 049, 060, 061, 062, 073, 074, 075, 093, 095, 0101, 0102/1, 0102/3, 0102/4, 0103, 0104, 0120, 0121, 0124, 0125, 0126, 0127, 0159, 0184, 0185, 0189, 0190, 0195, 034/2, 034/3, 034/5, 041/1, 041/2, 041/3, 041/4, 041/5, 043/2, 047/1, 047/2, 050/2, 052/2, 053/1, 064/10, 064/11, 064/6, 064/7, 064/8, 064/9, 079/1, 079/6, 079/7, 0100/10, 0100/11, 0100/12, 0100/13, 0100/14, 0100/15, 0100/16, 0100/17, 0100/18, 0100/19, 0100/2, 0100/20, 0100/22, 0100/23, 0100/24, 0100/25, 0100/26, 0100/27, 0100/6, 0100/7, 0100/9, 0106/2, 0123/2, 0123/3, 0123/4, 0123/5, 0123/6, 0123/7, 0129/14, 0129/15, 0129/4, 0129/5, 0129/52, 0129/53, 0129/54, 0129/7, 0129/8, 0129/9, 0131/1, 0161/12, 0161/13, 0129/11, 0129/12, 0129/13, 0180/4, 0180/6, 0180/7, 0180/8, 0182/1, 0183/1, 0183/2, 0188/19, 0188/2, 0198/2

A Jeli Arborétum országos jelentőségű védett természeti terület, melynek területfoglalással érintett részein belül hivatalosan sem ex lege védett láp, sem európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület (Natura-2000) nem található. Ki kell azonban hangsúlyozni, hogy az arborétum területén ered a Koponyás-patak, mely számos bővizű forrásból táplálkozik, melyek nyilvántartástól függetlenül a törvény erejénél fogva védettek, illetve degradáltak és maradványaiban fellelhető még egy átmeneti lápfolt (Carici echinatae-Sphagnetum) is, mely a láp jegyzékben nem szerepel, de szintén ex lege védett.

4.6.2. Növényvilág

4.6.2.1. Tájrészlet jellemző társulásai

A valamikori nyíres-borókás fenyérek kiterjedt nyírlápjakkal (Salici pentandrae-Betuletum pubescentis), csarabosaikkal (Callunetum) rég eltűntek. Helyüket részben a szukcessziós folyamatok következményeként, az erdőfejlődés következő lépcsőfokát képviselő tölgyek és erdeifenyők, túlnyomó részben pedig az emberi beavatkozás erélyéről tanúskodó exóták vették át.

A tájrészlet adott térségének fontosabb növénytársulásait az alábbiakban soroljuk fel.

NEDVES RÉTEK (MOCSÁR- ÉS LÁPRÉTEK) GYEPTÍPUSA:

Caricetum acutiformis-ripariae Soó (1927) 1930: magassásos társulás árkok mentén, melyedésekben *Carex acutiformis* és *Carex riparia* meghatározó fajokkal. Potenciális és valós társulás a Rába és Csörnöc-mentén.

Angelico-Cirsietum oleracei TX. 1937 s.l. : patakmenti magaskórós társulás, ahol az *Angelica sylvestris*, *Cirsium oleraceum*, *Filipendula ulmaria* uralkodik.

Junco – Molinietum PRSG 1951: mésztelen láprét, ahol a *Molinia coerulea* agg., *Molinia arundinacea* agg., *Juncus effesus*, *Juncus articulatus*, *Agrostis capillaris*, *Nardus stricta*, *Sieglingia decumbens* alkotják a karakteres fajokat. Mozaikos előfordulású.

Deschampsietum caespitosae Horvatic 1930 s.l.: dunántúli mocsárrét *Deschampsia caespitosa*, *Juncus effesus*, *Agrostis canina*, *Agrostis stolonifera*, *Succisella inflexa* jellemző fajokkal. Mozaikosan előfordul a Csörnöc mellékvizeit követve.

Cirsio cani-Festucetum pratensis Majovsky ex Ruzicková 1975: nedves kaszálórét *Festuca pratensis*, *Cirsium canum*, *Poa pratensis* karakteres fajokkal. A legszebb tavaszi aspektusú mocsárrét, ahol tömeges a réti boglárka (*Ranunculus acris*) és a réti kakukkszegfű (*Lychnis flos-cuculi*), a szürke aszat (*Cirsium canum*), mezei cickafark (*Achillea millefolium*), stb. Karakteres formájában a községhatárban már sehol sem található meg.

MEZOFIL KASZÁLÓRÉTEK, MÉSZKERÜLŐ HEGYI RÉTEK, XEROFIL GYEPEK:

Pastinaco-Arrhenatheretum Passarge 1964: franciaperje rét, *Arrhenatherum elatius*, *Pastinaca sativa*, *Campanula patula*, *Geranium pratense*, *Crepis biennis*, *Tragopogon pratensis*, *Peucedanum carvifolia* karakteres fajokkal. Ahol nem vetették felül, ott viszonylag jellegzetes formájában ténylegesen és nagy területeken is fellelhető.

Alopecuro-Arrhenatheretum (Máthé et Kovács 1960) Soó 1971: a névadó fajok mellett, ott, ahol nem vetették felül és nem legeltették intenzíven, számos mezofil kaszálórégi és közömbös természetű faj is képviselteti magát. Degradált formában, de ténylegesen is megtalálható nagyobb kiterjedésű növénytársulás a Csörnöc-patak mentén.

Anthoxantho-Agrostietum (Jurko 1969): *Agrostis capillaris*, *Anthoxanthum odoratum*, *Sieglingia decumbens* meghatározó fajokkal leírható hegyi száraz rét asszociáció.

Festuco tenuifoliae-Agrostietum capillaris (Soó 1971): cérnatippanos rét a névadó fajokkal, valamint: *Antennaria dioica*, *Peucedanum oreoselinum*, *Helianthemum ovatum*.

Festuco ovinae-Nardetum (Dostal 1933 em. Soó 1957): a névadó fajok mellett *Festuca rubra*, *Potentilla erecta* fajokkal jellemezhető szőrfűgyepek.

Luzulo luzuloidis-Callunatum (Horvat 1931/ Soó 1971): csarabos savanyú száraz gyepek *Melampyrum pratense*, *Carex fritschii* fajokkal

FÁS NÖVÉNYTÁRSULÁSOK - MEZOFIL LOMBOSERDŐK (QUERCO-FAGETEA)

Quercus robori-Carpinetum Soó et Pócs 1957: gyertyános-kocsányos tölgyes, mely a térségben sok helyen csak potenciális jelleggel bír. Az évtizedek és századok során átalakították, illetve a fatermelési cél miatt lerontották és egysíkúvá tették. Néhány természetközeli állománya a Rába-völgyben még előfordul.

Fraxino pannonicae-Ulmetum Soó 1960: tölgy-köris-szil ligeterdő, mely szinte mindenhol már csak potenciális társulásnak tekinthető. Az előző fás növénytársulásnál írottak érvényesek rá.

Carici acutiformis-Anetum Soó 1963: szubmontán sásos égerliget, mely a valóságban is fellelhető a Csörnöc és mellékvizei, így többek között az Alsóújlaki-patak, a Szentegyházi víz elnevezésű vízfolyás (árok) és a Csörnöc folyásával (ÉK-DNY) párhuzamos mélyedések mentén, bár karakteres formájában már sajnos szinte sehol sem jellemző.

Quercetum robori-cerris Csapodi ex Soó 1969: cseres kocsányos tölgyes *Crataegus monogyna*-val, *Prunus spinosa*-val, *Rosa canina*-val, *Agrostis tenuis*, *Festuca rupicola*, *Poa angustifolia*, *Deschampsia caespitosa*, *Molinia arundinacea*, stb. lágyszárú szinttel. A *Deschampsia* cseres tölgyesben a hygrophyton elemek keverednek a száraz tölgyes növényeivel. Meghatározó (sajnos legtöbb helyen már csak potenciális) természetes asszociációja a térségnek.

Genisto nervatae-Pinetum Pócs 1966 (Pino-Quercetum /Quercus-Pinetum): tölgyelegyes erdeifenyves, illetve erdeifenyő elegyes tölgyes, mely nem azonos az Őrségben előforduló azonos néven illetett asszociációval, attól némileg eltér, *Dicranum-Polytrichum*, *Molinia arundinacea*, *Oxalis acetosella*, stb. típusjelző lágyszárú szinttel. A *Calluna*-s erdeifenyvesek erősen degradáltak. Cserjeszintjében a *Juniperus* akár tömeges is lehet. Lágyszárú szintjében a *Sieglingia* és *Festuca capillata* képez faciest.

Luzulo-Quercu-Carpinetum Soó 1957 ex. Csapody 1964: Ny-dunántúli mészkerülő gyertyános-tölgyes ahol elegendőfajként megjelenik a *Pinus sylvestris*, *Castanea sativa*, cserjék közül a *Salix aurita*, gyepszintben színező elemként a *Carex fritschii*, *Centaurea fritschii*, *Galium rotundifolium*, *Genista ovata* ssp. *nervata*, *Cytisus supinus* ssp. *supinus*, *Oreopteris limbosperma*, *Lathyrus montanus*, stb.

4.6.2.2. Az arborétum természetes vegetációjának alakulása

A korabeli leírások, fényképek és élőhely-maradványok alapján valószínűsíthető, hogy Jeli-hálás térségében szélsőségesen nedves és száraz termőhelyek, így tőzegmohás nyírlápok (*Betulo pubescenti-Sphagnetum recurvi*) és az erdőirtás, legeltetés hatására másodlagosan kialakult, erősen savanyú talajú borókás, nyíres, csarabos fenyérek (*Luzulo luzuloidis-Callunetum* /*Calluno-Genistetum germanicae noricum* Soó 1957/) váltották egymást. Az erdőtenyészet szempontjából nagy területen klimax társulásnak tekinthető cérnatippanos cseres-kocsányos tölgyesek (*Agrostio tenuis-Quercetum cerris* /*Quercetum robori-Cerris*/), mészkerülő gyertyános-tölgyesek (*Luzulo-Quercu-Carpinetum*) a terület jelentős részén nem tudtak uralkodóvá válni. Ez az állapot az akác és erdeifenyő telepítéseknek köszönhetően későbbiekben is fennmaradt. A szukcessziós folyamatok azonban utalnak ezen potenciális társulások létjogosultságára. Mára ezek a fás asszociációk elvesztek a nagyszabású átalakítások, arborétum kialakítás, növénytelepítések folyamatában.

Jeli-hálás vízfolyások és szélérózió szaggatta észak-nyugati felén azonális bükkös mozaikok (*Galio rotundifolio-Fagetum*), patakmenti égerligetek (*Aegopodio-Alnetum*) és szívgóvizes, forrásközei oldalakban tőzegmohás (*Sphagnum* spp.) lármaradványok (*Carici echinatae-Sphagnetum*) található (*Drosera rotundifolia* előfordulás/?/), részben megőrizve az 1920-as évek természetközeli állapotát.

7. táblázat: Fás asszociációk I.

Asszociáció: mészkerülő erdeifenyves (<i>Genista nervatae</i> - <i>Pinetum</i>) →EDXIZ			
SZ	Talajtípus	Karakter-, edifikátor-, differenciális-fajok	Borítottság
A	SZV KV PGBE	<i>Pinus sylvestris</i> ssp. <i>pannonica</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Quercus petraea</i> , (<i>Fagus sylvatica</i>),	70-80 %
B		<i>Carpinus betulus</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Alnus viridis</i>	
C		<i>Daphne cneorum</i> ssp. <i>arbusculoides</i> , <i>Juniperus communis</i> , <i>Frangula alnus</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Salix aurita</i> ...	20-40 %
D		Pino-Quercetalia: <i>Calamagrostis arundinacea</i> , <i>Calluna vulgaris</i> , <i>Campanula rotundifolia</i> , <i>Cytisus hirsutus</i> , <i>Deschampsia flexuosa</i> , <i>Genista germanica</i> , <i>G. pilosa</i> , <i>Hieracium</i> spp., <i>Holcus mollis</i> , <i>Hypericum maculatum</i> , <i>Lathyrus sylvestris</i> , <i>Luzula luzuloides</i> , <i>L. pilosa</i> , <i>L. multiflora</i> , <i>Melampyrum pratense</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> , <i>V. vitis-idaea</i> , <i>Veronica officinalis</i> , <i>Pyrolaceae</i> és <i>Lycopodiaceae</i> fajok, zuzmók, mohák, nagygombák Dicrano-Pinion: <i>Chimaphila umbellata</i> , <i>Pyrola chlorantha</i> , <i>Lycopodium annoticum</i> , <i>Goodyera repens</i> , <i>Platanthera chlorantha</i> Phragmitetea, Magnocaricion, Alnetea: <i>Achillea ptarmica</i> , <i>Centaurea jacea</i> , <i>Cirsium palustre</i> , <i>Dicranum spurium</i> , <i>Galium palustre</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i> , <i>G. asclepiadea</i> ... <i>Hieracium australe</i> ssp. <i>castriferrei</i> , ISZ→FSZ: <i>Calluna vulgaris</i> , <i>Cladonia</i> spp., <i>Sieglingia decumbens</i> /	40-80 %

Asszociáció: mézkerülő erdeifenyves (<i>Genista nervatae</i> - <i>Pinetum</i>) →EDXIZ			
		<u><i>Vaccinium myrtillus</i>, <i>Dicranum-Polytrichum</i>, <i>Genista sagittalis</i> / <i>Calamagrostis arundinacea</i>, <i>Luzula luzuloides</i>, <i>Pyrola chlorantha</i> ...ŰDE→ <i>Pteridium aquilinum</i> ...</u>	

8. táblázat: Fás asszociációk II.

Asszociáció: Cseres-kocsányos tölgyes (<i>Quercetum robori-cerris</i>) →KLZ			
SZ	Talajtípus	Karakter-, edifikátor-, differenciális-fajok	Borítottság
A		<i>Quercus cerris</i> , (<i>Pinus silvestris</i>), <i>Quercus robur</i> , <i>Q. petraea</i>	80 %
B		<i>Tilia cordata</i> , <i>Acer campestre</i> , <i>Juniperus communis</i> , <i>Pyrus pyraeaster</i> , <i>P. magyarica</i> , <i>Ulmus procera</i> , <i>Sorbus torminalis</i>	50-60 %
C	PGBE RAM ABE	(<i>Acer tataricum</i>), <i>Corylus avellana</i> , <i>Crataegus monogyna</i> , <i>C. laevigata</i> , <i>Ligustrum vulgare</i> , <i>Viburnum lantana</i> , <i>Rhamnus catharticus</i> , <i>Cornus sanguinea</i> , <i>C. mas</i> , <i>Euonymus europaeus</i> , <i>Eu. verrucosa</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Rubus tomentosus</i> ...	60 %
D		<i>Quercion petraeae</i> : <i>Danae cornubiensis</i> , <i>Pulmonaria angustifolia</i> <i>Quercetum pub-petraeae</i> : <i>Carex montana</i> , <i>Festuca heterophylla</i> , <i>Potentilla alba</i> , <i>Vicia cassubica</i> , <i>Lathyrus niger</i> <i>Quercio-Fagea</i> : <i>Aira caryophylla</i> , <i>Jasione montana</i> , <i>Calamintha officinalis</i> , <i>Rumex acetosella</i> , <i>Veronica officinalis</i> , <i>Sieglingia decumbens</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Molinia arundinacea</i> , <i>Agrostis canina</i> , <i>Asphodelus albus</i> , <i>Pulmonaria angustifolia</i> , <i>Luzula forsteri</i> ... <i>Agrostis tenuis</i> , <i>Festuca rupicola</i> , <i>Poa angustifolia</i> , <i>Calamagrostis epigeios</i> ... ISZ → SZ : <u><i>Agrostis capillaris</i>, <i>Festuca rupicola</i>, <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Poa angustifolia</i>, <i>Agrostis tenuis</i> ...</u> FSZ → ŰDE : <u><i>Carex montana</i>, <i>Festuca tenuifolia</i>, <i>F. heterophylla</i>, <i>Poa nemoralis</i>, <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Molinia litoralis</i> ...</u>	40-80 %

9. táblázat: Fás asszociációk III.

Asszociáció: Ny-Dt mézkerülő bükkös (<i>Galio rotundifolio-Fagetum</i>) →EDXIZ			
SZ	Talajtípus	Karakter-, edifikátor-, differenciális-fajok	Borítottság
A		<i>Fagus sylvatica</i> , <i>Quercus petraea</i> , <i>Pinus sylvestris</i>	70-80 %
B		<i>Carpinus betulus</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> ,	20-40 %
C	VÁZ	<i>Frangula alnus</i> , <i>Sarothamnus scoparius</i>	0-10 %
D	BE PGBE	<i>Pino-Quercetalia</i> : <i>Calamagrostis arundinacea</i> , <i>Calluna vulgaris</i> , <i>Campanula rotundifolia</i> , <i>Cytisus hirsutus</i> , <i>Deschampsia flexuosa</i> , <i>Genista germanica</i> , <i>G. pilosa</i> , <i>Hieracium</i> spp., <i>Holcus mollis</i> , <i>Hypericum maculatum</i> , <i>Lathyrus sylvestris</i> , <i>Luzula luzuloides</i> , <i>L. pilosa</i> , <i>L. multiflora</i> , <i>Melampyrum pratense</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> , <i>V. vitis-idaea</i> , <i>Veronica officinalis</i> , <i>Pyrolaceae</i> és <i>Lycopodiaceae</i> fajok, zuzmók, mohák, nagygombák <i>Carex fritschii</i> , <i>Galium rotundifolium</i> , <i>Genista ovata ssp. nervata</i> , <i>Oreopteris limbosperma</i> , <i>Lathyrus montanus</i> , <i>Cytisus supinus ssp. supinus</i> ... ISZ → SZ : <u><i>Vaccinium myrtillus</i>, <i>Dicranum-Polytrichum</i> / <i>Luzula luzuloides</i>, <i>Calamagrostis arundinacea</i> ...</u>	20-60 %

Asszociáció: Ny-Dt mézkerülő bükkös (Galio rotundifolio-Fagetum) →EDXIZ			

10. táblázat: Fás asszociációk IV.

Asszociáció: Gyertyános égerliget (Aegopodio - Alnetum) →EHIZ			
SZ	Talajtípus	Karakter-, edifikátor-, differenciális-fajok	Borítottság
A		Alnus glutinosa, Ulmus glabra, Fraxinus excelsior	60-80 %
B	LHÖ	Populus tremula, Padus avium	-
C	LHE	Cornus sanguinea, Frangula alnus, Sambucus nigra, Viburnum opulus ...	20-40 %
D	ÖE	Alnion: Crepis paludosa, Carex brizoides, C. pendula, C. remota, Chrysosplenium alternifolium, Equisetum maximum, E. sylvaticum, Caltha laeta, Impatiens noli-tangere, Stellaria nemorum, Telekia speciosa, Doronicum austriacum, Petasites hybridus, Aegopodium podagraria ... Fagetalia: Anemone ranunculoides, Gagea lutea, Lathraea squamaria, Pimpinella major, Pulmonaria officinalis, Stachys sylvatica, Viola sylvestris ... <u>Rubus caesius, Carex brizoides, Thelypteris palustris, Carex remota, Carex acutiformis, Sphagnum spp. ...</u>	60-80 %

KLZ→ zárótársulások (klimax, szubklimax)→klímazonális erdőtársulások

EHIZ→ edafikus intrazonális társulások → higrofil, elsődlegesen a víz által befolyásoltak

Rubus caesius → erdőtípust jelző lágyszárúak még egyszer kiemelve a többi faj közül

Gentiana pneumonanthe → differenciális és karakter fajok

ISZ-SZ-FSZ-ÜDE-FN-N → igen száraz-száraz-félszáraz-üde-félnedves-nedves

PGBE →	pseudoglejes barna erdőtalaj	ABE →	agyagbemosódásos barna erdőtalaj	RE →	rendzina
RBE →	rozsdabarna erdőtalaj	LHÖ →	lejtőhordalék öntéstalaj	RÖ →	réti öntéstalaj
BE →	barna erdőtalajok	SZV →	sziklás vázталaj	VÁZ →	vázталajok
KV →	köves vázталaj	RAM →	Ramann-féle barnaföld	NYÖ →	nyers öntéstalaj
LÁP →	lápталajok	ÖE →	öntés erdőtalaj	TSL →	tőzeges lápталaj
LHE →	lejtőhordalék erdőtalaj	SBE →	sekély barna erdőtalaj	RAN →	rankel talaj
PBE →	podzolos barna erdőtalaj	NPBE →	nem podzolos barna erdőtalaj		

4.6.2.3. Az arborétum mesterséges vegetációjának ismertetése

Az arborétum három fő egységre tagozódik.

- A **Felső-park** a sétautakkal sűrűn feltárt „virágoskert” szerepét látja el a valamikori nyíres fenyér helyére telepített Rhododendron és számos más virágos, örökzöld, különleges exóta cserjeállományával.

- Az *alátelepített erdeifenyves* részben a lecsapolt lápok, borókás, nyíres fenyér, részben az akácok, cseres-tölgyesek helyén áll és lazán záródó koronái alatt későbbi Rhododendron és exóta telepítések találják meg létfeltételeiket.
- Az *Alsó-parkban található tájövezetek és kísérleti parcellák* területre egyfelől a világ különböző pontjain előforduló jellegzetes fás társulásokat próbálják hazai körülmények között reprodukálni, mind a fafaj-összetétel, mind a színezettség tekintetében, másfelől az erdészeti hasznosítás szempontjából ígéretesnek mutakozó fafajokat kívánják vizsgálni fatömeg termelést, ellenálló- és alkalmazkodóképességet illetően.

11. táblázat: Növénykataszter (aktualizálásra, frissítésre szorul!)

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
1.	Abies	alba		közönséges jegenyefenyő
2.	Abies	amabilis		vöröstobozú jegenyefenyő
3.	Abies	bornmülleriana		Bornmüller-jegenyefenyő
4.	Abies	cephalonica		görög jegenyefenyő
5.	Abies	cilicica		kisázsiai jegenyefenyő
6.	Abies	concolor	violacea	Kolorádó fenyő változat
7.	Abies	concolor		kolorádói jegenyefenyő
8.	Abies	firma		mómi jegenyefenyő
9.	Abies	grandis		óriás (parti) jegenyefenyő
10.	Abies	nordmanniana		kaukázusi jegenyefenyő
11.	Abies	numidica		numidiai jegenyefenyő
12.	Abies	pinsapo		andalúziai jegenyefenyő
13.	Abies	sibirica		szibériai jegenyefenyő
14.	Abies	veitchii		kéktobozú jegenyefenyő
15.	Acer	palmatum		japán juhar
16.	Acer	palmatum	rubrum	vöröslevelű juhar
17.	Acer	sieboldianum		
18.	Acer	sieboldianum	(ssp.) ?	
19.	Alnus	crispo	mollis	
20.	Alnus	glutinosa		enyves éger
21.	Alnus	japonica		japán éger
22.	Berberis	gagnepaini		fodroslevelű borbolya (Kína)
23.	Berberis	julianae		Júlia-borbolya
24.	Berberis	spp.		sóskaborbolya fajok és változatok
25.	Berberis	stenophylla		
26.	Berberis	vulgaris		sóskaborbolya
27.	Berberis	vulgaris	atropurpurea	vöröslevelű sóskaborbolya
28.	Betula	?	aurata	

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
29.	Betula	albosinensis		nyír faj
30.	Betula	alleghaniensis		nyír faj
31.	Betula	borggreveana		nyír faj
32.	Betula	corylifolia		nyír faj
33.	Betula	davurica		nyír faj
34.	Betula	glandulosa		nyír faj
35.	Betula	grossa		nyír faj
36.	Betula	lutea		nyír faj
37.	Betula	maximowicziana		nyír faj
38.	Betula	papyrifera		nyír faj
39.	Betula	pendula		közönséges nyír
40.	Betula	pubescens		
41.	Betula	turkestanica		turkesztáni nyír
42.	Betula	verrucosa		bibircses nyír
43.	Buxus	hardlandii		kínai puszpáng
44.	Buxus	sempervirens	arborescens	faalakú puszpáng
45.	Buxus	sempervirens	angustifolia	keskenylevelű puszpáng
46.	Buxus	sempervirens	aurea	örökzöld puszpáng változat
47.	Buxus	sempervirens	aureovariegata	örökzöld puszpáng változat
48.	Buxus	sempervirens		örökzöld puszpáng
49.	Calluna	vulgaris		csarab
50.	Calluna	vulgaris	alba	fehér csarab
51.	Calocedrus	decurrens		gyantás cédrus
52.	Carpinus	betulus		gyertyán
53.	Carya	cardiformis		
54.	Carya	ovata		
55.	Catalpa	bignonioides		szivarfa
56.	Cedrus	atlantica		atlaszcédrus
57.	Cedrus	deodara		himalájai cédrus
58.	Cephalotaxus	fortunei		kínai áltiszafa
59.	Cephalotaxus	harringtonia		japán áltiszafa
60.	Cercis	canadensis		kanadai júdásfa
61.	Chamaecyparis	lawsoniana	globum	gömb hamisciprus
62.	Chamaecyparis	lawsoniana		oregoni hamisciprus
63.	Chamaecyparis	lawsoniana	Stewartii	sárga oregoni hamisciprus
64.	Chamaecyparis	nootkatensis		nutka hamisciprus
65.	Chamaecyparis	obtusa		hinoki hamisciprus
66.	Chamaecyparis	pisifera		szavára hamisciprus
67.	Chamaecyparis	pisifera	plumosa	szavára hamisciprus változat
68.	Chamaecyparis	pisifera	squarrosa	szavára hamisciprus változat
69.	Chamaecyparis	spp.		hamisciprus változatok

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
70.	Chamaecyparis	thyoides		mocsári hamisciprus
71.	Clethra	acuminata		gyöngyvirágfa
72.	Cotinus	coggygria		cserszömörce
73.	Cotoneaster	divaricata		fényeslevelű madárbirs
74.	Cotoneaster	nitens		
75.	Cotoneaster	spp.		madárbirs változatok
76.	Crataegus	carrierei		fényeslevelű galagonya
77.	Crataegus	monogyna		egybibés galagonya
78.	Cryptomeria	compacta		japánciprus
79.	Cryptomeria	japonica	elegans	japánciprus
80.	Cryptomeria	japonica		japánciprus
81.	Cunninghamia	lanceolata		kínai szúrósfenyő
82.	Cupressocyparis	leylandii		leyland hamisciprus
83.	Cupressus	arizonica		arizónai hamisciprus
84.	Daphne	blagayana		királyrózsa
85.	Daphne	cneorum		henyeboroszlán
86.	Daphne	laureola		babérboroszlán
87.	Daphne	mezereum		farkasboroszlán
88.	Deutzia	gracilis		csinos gyöngyvirágcserje
89.	Deutzia	scabra		érdes gyöngyvirágcserje
90.	Deutzia	spp.		gyöngyvirágcserje változatok
91.	Erica	carnea		erika faj
92.	Erica	carnea	ssp.	erika változatok
93.	Erica	vagans		erika faj
94.	Erica	vagans	ssp.	erika fajták és változatok
95.	Euodia	danielli		
96.	Euodia	hupehensis		kínai mézesfa
97.	Euonymus	nana		törpe kecskerágó
98.	Euonymus	nana	Turcestanica	turkesztáni törpe kecskerágó
99.	Exochorda	giraldii		keleti gyöngycserje
100.	Fagus	grandifolia		nagylevelű bükk
101.	Fagus	sylvatica		bükk
102.	Fagus	sylvatica	atropurpurea	vérbükk
103.	Frangula	alnus		kutyabenge
104.	Fraxinus	ornus		virágos kőris
105.	Gaultheria	procumbens		henye fajdbogyó
106.	Gleditsia	aquatica		
107.	Hedera	colchica		nagylevelű borostyán
108.	Hedera	helix		közönséges borostyán
109.	Holesia	monticola		
110.	Ilex	aquifolium		magyal

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
111.	Ilex	aquifolium	ssp.	magyal változatok
112.	Jasminum	fruticans		cserjés jázmin
113.	Juglans	sieboldiana		
114.	Juniperus	chinensis		kínai boróka
115.	Juniperus	chinensis	Pfitzeriana	kínai boróka változat
116.	Juniperus	communis		közönséges borókafenyő
117.	Juniperus	sabina		nehézzagú boróka
118.	Juniperus	squamata		nepáli törpeboróka
119.	Juniperus	virginiana	cieraszens	virginiai boróka változat
120.	Juniperus	virginiana		virginiai boróka
121.	Larix	decidua		vörösfenyő
122.	Larix	laricina		amerikai vörösfenyő
123.	Larix	leptolepis		japán vörösfenyő
124.	Laurocerasus	officinalis		babérmeggy
125.	Laurocerasus	officinalis	Schipkaensis	bolgár babérmeggy
126.	Laurocerasus	officinalis	zabeliana	kislevelű babérmeggy
127.	Laurocerasus	officinalis	latifolia	nagylevelű babérmeggy
128.	Leucothoe	catasbaei		
129.	Leucothoe	fontanesiana		
130.	Ligustrum	obtusifolium	regelianum	fagyal változat
131.	Ligustrum	vulgare		fagyal
132.	Ligustrum	spp.		fagyal változatok és fajták
133.	Liquidambar	styraciflua		ámbrafa
134.	Liriodendron	tulipifera		tulipánfa
135.	Lonicera	giraldii		kúszó lonc
136.	Lonicera	japonica	halliana	japán lonc változat
137.	Lonicera	nitida		mirtuszlonc
138.	Lonicera	pileata		örökzöld lonc
139.	Lonicera	purpusii		illatos lonc
140.	Lonicera	spp.		lonc változatok
141.	Lonicera	standishii		kínai télizöld lonc
142.	Magnolia	acuminata		amerikai liliumfa
143.	Magnolia	denudata		
144.	Magnolia	kobus		
145.	Mahoberberis	neubertii		mahónia borbolya
146.	Mahonia	aquifolium		örökzöld mahónia
147.	Mahonia	bealei		törzsés mahónia
148.	Mahonia	repens		kúszó mahónia
149.	Malus	sieboldianum		
150.	Metasequoia	glyptostroboides		kínai mamutfenyő
151.	Nyssa	sylvatica		

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
152.	Philadelphus	coronarius		illatos jezsámen
153.	Philadelphus	coronarius	ssp.	jezsámen változatok és fajták
154.	Philadelphus	cymosus	Voie lacté	nagyvirágú jezsámen
155.	Philadelphus	lemoinei	ssp.	jezsámen változatok és fajták
156.	Philadelphus	virginalis		teltvirágú jezsámen
157.	Phillyrea	vilmoriniana		kaukázusi babérfagyal
158.	Phyllostachys	viridi-glaucescens		zöld botnád
159.	Picea	bicolor		tarka lucfenyő (Japán)
160.	Picea	engelmannii		Engelman-lucfenyő (Sziklás-hg)
161.	Picea	excelsa	Istebnai	istebnai lucfenyő
162.	Picea	omorica		szerb lucfenyő
163.	Picea	orientalis		keleti lucfenyő
164.	Picea	polita		
165.	Picea	pungens		szürkefenyő
166.	Picea	sitchensis		szitka-luc
167.	Pieris	floribunda		babérhanga
168.	Pieris	japonica		japán babérhanga
169.	Pinus	coulteri		óriástobozú fenyő
170.	Pinus	leucodermis		
171.	Pinus	peuce		balkáni cirbolyafenyő
172.	Pinus	ponderosa		nyugati sárgafenyő
173.	Pinus	resinosa		kanadai hosszútűs fenyő
174.	Pinus	sylvestris		erdeifenyő
175.	Pinus	wallichiana		selyemfenyő
176.	Pinus	contorta		csavarttűjű fenyő
177.	Pinus	excelsa		
178.	Pinus	flexilis		nevadai cirbolyafenyő
179.	Pinus	heldreichii		hamvas törzsű feketefenyő
180.	Pinus	jeffrei		Jeffrey-fenyő
181.	Pinus	peuce		
182.	Pinus	strobis		simafenyő
183.	Platanus	orientalis		keleti platán
184.	Populus	tremula		rezgőnyár
185.	Prunus	avium		madárcseresznye
186.	Prunus	cerasifera		mirabolán szilva
187.	Prunus	japonica		japán meggy
188.	Prunus	padus		zelnicemeggy
189.	Prunus	serotina		kései zselnicemeggy
190.	Pseudocupressus	arizonica		arizóniai hamisciprus
191.	Pseudotsuga	glauca		kolorádói douglas-fenyő

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
192.	Pseudotsuga	menziesii		oregoni douglas-fenyő
193.	Ptelea	trifoliata		alásfa
194.	Pyracantha	coccinea		tűztövis
195.	Quercus	alba		fehér tölgy
196.	Quercus	cerris	Ambrózyana	Ambrózy-tölgy
197.	Quercus	cerris		csertölgy
198.	Quercus	imbricaria		babértölgy
199.	Quercus	palustris		mocsártölgy
200.	Quercus	petraea		kocsánytalan tölgy
201.	Quercus	robur		kocsányos tölgy
202.	Quercus	rubra		vöröstölgy
203.	Rhamnus	cathartica		varjútövis benge
204.	Rhododendron	catawbiense		havasszépe faj
205.	Rhododendron	flavum		havasszépe faj
206.	Rhododendron	japonicum		havasszépe faj
207.	Rhododendron	kaempferi		havasszépe faj
208.	Rhododendron	molle		havasszépe faj
209.	Rhododendron	obtusum		havasszépe faj
210.	Rhododendron	spp.		havasszépe fajták és változatok
211.	Rhus	copallina		
212.	Rhus	glabra	laciniata	szeldelt levelű ecetfa
213.	Robinia	pseudoacacia		akác
214.	Rosa	canina		gyepürózsa
215.	Rosa	rugosa		
216.	Rosa	spp.		rózsa fajok, fajták és változatok
217.	Rubus	fruticosus		földiszeder
218.	Rubus	laciniatus		
219.	Rubus	spp.		földiszeder változatok
220.	Sambucus	nigra		fekete bodza
221.	Sambucus	nigra	laciniata	fekete bodza változat
222.	Sarothamnus	scoparius		seprózanót
223.	Sassa	palmatum		legyezős törpebambusz
224.	Sequiadendron	giganteum		hegyi mamutfenyő
225.	Sequiadendron	sempervirens		tengerparti mamutfenyő
226.	Skimmia	japonica		dérbabér
227.	Sorbus	serotina		kései berkenye
228.	Spartium	junceum		jenezster
229.	Spiraea	nipponica		japán gyöngyvessző
230.	Spiraea	spp.		gyöngyvessző változatok
231.	Spiraea	vanhouttei		gyöngyvessző

Sor-szám	Nemzetség (Genus)	Faj (Species)	Alfaj, fajta, változat (ssp., var...)	Magyar név
232.	Symphoricarpus	albus	laevigatus	hóbogyó
233.	Taxodium	distichum		mocsárciprus
234.	Taxus	baccata	Fastigiata	oszlopos tiszafa
235.	Taxus	baccata		tiszafa
236.	Taxus	baccata	ssp.	tiszafa változatok
237.	Teucrium	chamaedrys		sarlós gamandor
238.	Thuja	koraiensis		koreai életfa
239.	Thuja	occidentalis	Malonyana	malonyai tuja
240.	Thuja	occidentalis		nyugati életfa
241.	Thuja	plicata		óriás életfa
242.	Thuja	plicata	zebrina	csíkos óriás életfa
243.	Thujopsis	dolobrata		hibatuja
244.	Tilia	japonica		japán hárs
245.	Tilia	platyphillos		nagylevelű hárs
246.	Tilia	argentea		ezüsthárs
247.	Tsuga	canadensis		kanadai hemlokfenyő
248.	Tsuga	heterophylla		oregoni hemlokfenyő
249.	Ulmus	carpinifolia		mezei szil
250.	Vaccinium	corymbosum		termetes áfonya
251.	Viburnum	lantana		ostorménfa
252.	Viburnum	rhytidophyllum		ráncoslevelű bangita
253.	Viburnum	spp.		bangita változatok
254.	Vinca	major		nagy télizöld meténg
255.	Vinca	major	variegata	nagy télizöld meténg változat
256.	Vinca	minor		kis télizöld meténg
257.	Vinca	minor	atropurpurea	kis télizöld meténg változat
258.	Weigela	koraiensis		koreai rózsalong
259.	Yucca	filamentosa		pálmaliliom
260.	Yucca	glauca		hamvas pálmaliliom

4.6.3. Állatvilág

Természetközeli állapotok esetén a növénytársulásokhoz, azok csoportjaihoz köthető állatvilág könnyen körülhatárolható és akár meg is nevezhető. Esetünkben az acidofil bükkös és patakmenti égeres zoológiai értékei tartoznak ebbe a körbe. Az arborétum többi területe mesterséges élőhely, melynek állatvilága leginkább a lombelegyes erdeifenyvesekhez kötődő fajokból tevődik össze. Az elmúlt 50 évben zoológiai vizsgálat a területen nem folyt, így ilyen, a kezelési tervben közzétehető adatokkal nem rendelkezünk.

4.7. A tervezési terület története

A arborétumot gróf Ambrózy-Migazzi István dr., a neves botanikus alapította 1922-ben. A tudós már az első világháború előtt a felvidéken, Malonyán is létrehozott egy örökzöld kertet. „Semper viro” volt a gróf ars poeticája, melyet Trianon után Jeli-hálás nevű birtokán kívánt megvalósítani. Fő feladatának tartotta számos örökzöld növény meghonosítását, de kedvelte az Ericaceae család tagjai mellett a gumós, rizómás, gyöktörzsos növényeket is. Az arborétum létesítésekor a terület jó része birkalegelő, lápoltokkal tarkított nyíres fenyér volt. A legeltetés megszűnése után az eredeti vegetáció újjáéledt, a gróf óriási botanikai ismereteinek köszönhetően, erre a szukcessziós folyamatra építve, de azt jelentősen befolyásolva új növények ültetésébe kezdett. Először a hagymás és rizómás növényeket szaporította el, majd a Rhododendronok ültetését is elkezdte. 1933-ban bekövetkezett haláláig Ambrózy közel 5 hektárnyi betelepített kertet tudhatott magáénak, melyet a második világháború után erdészeti szervezetek, illetve az erdőgazdaság vett kezelésbe.

A kertalapító sédeni, walli és sonnenthurmi dr. gróf Ambrózy-Migazzi István

1959-ben már 70 ha természetvédelmi területet tett ki a kert, mely napjainkig, leginkább kiszolgáló létesítmények területével, tovább növekedett. Az arborétumban a Rhododendron gyűjteményen kívül komoly és gazdag dendrológiai gyűjtemény is található, a fenyőfélék fajainak, fajtáinak száma meghaladja az 50-et, a lombosok közül például a nyírek 39 taxonja található, ezenkívül több, mint 100 fajú, fajtájú, változatú lágyszárú hagymás, hagymagumós vagy gyöktörzsos növényvel találkozhatunk. Az 1960-as években Dr. Nagy László irányításával a világ különböző un. tájövezeteinek, jellegzetes fás növénytársulásainak honosítási kísérleteit kezdték el. Ez a munka részsikereket hozott, befejezni nem lehetett, gondozása, bővíté-

se, fejlesztése napjainkra vár. Ezek és a kísérleti parcellák dendrológiai gyűjteményként is működve, a hazai erdészeti honosítási kísérleteket kívánták szolgálni.

Az arborétum nemcsak európai, hanem világviszonylatban is az egyik leggazdagabb és legszebb fás- és lágyszárú gyűjtemény. Jelenlegi kezelője a mindenkori erdőgazdaság jogutódja a Szombathelyi Erdészeti Zrt.

Magáról Jeliről, a grófról a Jeli szakdolgozat (Tompa Tibor, 1979) néhány oldalának áttekintése után kaphatunk részletesebb képet.

A Jeli név eredetéről

Mind a mai napig a Jeliről tartott ismertekökben csak az hangzott el: Jeli, Jeli-hálás név arra utal, hogy itt volt a környék birtoktartóinak szálláshelye, maga a "Jeli"név ismeretlen.

Nos erre az ismeretlenségre derült fény nagyjában egy alapos kutatómunka után, melynek megállapításait a következőképpen lehet összefoglalni.

Jeli név kialakulása: Gely prédium¹/1217/, Gelo²/1275/, Gely³/1319/, Eghazasgely⁴/1416/, Kezseggely prédium⁵/1496/, Custosfűlde⁵/1549/, Kewzseggely - Pethewffalva⁶/1561/, Felseggely possessio⁷/1510/, Jely⁸/1610/, Jeli⁹/1639/.

- 1./ 1217-ben II. Endre király alatt a Vasvári Káptalan volt Gely-ben, a birtokos, egy szőlője és egy-egy malma volt a Paponás patakon.
- 2./ 1275-ben köznemesek birtokolták: Jakab fiai, Mathu fiai és Reka fiai Ivanka Geleben lévő birtokrészeit Ivánnak és Jánosnak engedték át.
- 3./ 1319-ben Imre az 6 fiaival együtt elcserélte Gelyben lévő birtokrészét Egyed Kamanaty birtokával. 1374-ből származó okiratok szerint a Vasvári Káptalan Gelyben lévő birtokait már az Érkanonok használta.
- 4./ 1416-ban Eghazasgelyi Miklós és László és Csór Miklós Eghazasgely possessióban földet és telket adtak el Gulachi Kunchul Gergelynek.
- 5./ Kezseggely prédium először 1496-ban szerepel Eghazasgely és Felseggely mellett. Custosfűlde- káptalani birtokot hívták így.
- 6./ Kewzseggely - Pethewffalva 1561-ben szerepel az iratokban, amikor a Vasvári Káptalan beiktatta Weres Mihályt az itt lévő nemesi ku-

S é d e n i , w a l l i é s s o n n e n t h u r m i d r .
g r ó f A m b r ó z y - M i g a z z i I s t v á n , a virágok
szerelmese, érdekes véletlen folytán éppen Nizzában, a virágok vá-
rosában született 1869. március 5-én, mint Ambrózy István báró és
Erdődy Agatha grófnő gyermeke. A család régi nemesi család.

Gyermekeveit az ősi fészekben, a szombathelyi járásban fekvő Tanán
élte le. Itt szívta magába a virágok szeretetét, amiben legnagyobb
szerepe édesanyjának volt. A kastélyt övező igen szép parkban
szinte naponta lesték a virágok fejlődését, a környékről különböző
növényeket honosítottak meg: hóvirágot, tőzikeket, Scillát, kankali-
nokkat, májkökőrcsint, stb. Letépésük szentségtörésnek számított.
Mikor később mint iskolásfiú elkerült a szülői háztól, édesanyja
mindig elküldte neki az első hóvirágot, az első crocust és császár-
koronát és egyéb ujdonságokat, erősítve és fokozva benne a termé-
szet iránti rajongását.

Iskoláit a bécsi Terezianumban végezte, ahol már akkor kitűnt ki-
vételes nyelvtelenségével. Felsőbb jogi tanulmányait Bécsben,
Louvainben, majd Budapesten folytatta és megszerezte a politikai
tudományok doktorátusát is.

Tanulmányai befejeztével európai körutra indult, bejárva szinte
valamennyi ország nevezetes kertjeit, arborétumait. Rendkívüli
hatást gyakoroltak rá a Földközi tenger örökzöld növényei. Utazá-
sai során nagy hasznát vette fejlett nyelvérzékének, olyannyira,
hogy Oroszországtól Portugáliáig, Norvégiától Görögorszáig min-
denütt beszélt vagy értette az ottaniak nyelvét.

Fiatalon, 23 éves korában feleségül vette a férfiágában elhalt
gróf Migazzi család legfiatalabb lányát, Migazzi Antónia grófnőt,
akivel a legharmónikusabb családi életet élte. 1913-ban megkapta
a grófi címet, majd 1917-ben felvette az Ambrózy-Migazzi nevet.

Felesége révén jutott a 80 holdas malonyai parkhoz és kastélyhoz,
ahol a kastély belső gazdagítása mellett legfőbb gondja a park gon-
dozása és átalakítása volt. Örökifju, szelíd örömeiket kereső lelkét
próbálta átvinni a természetbe is, amikor a mediterrán növényzet

meghonosításával a kopaszon, mereven és komoran álló téli fák - mint a halál jelképei - közé betelepítette az örök tavaszt hirdető Laurocerasusokat, Pieniseket, Rhododendronokat, Mahóniákat, bambuszokat, Ilexeket, stb.

Mekkora teljesítmény volt ez, milyen kitartással kellett dolgoznia, hány nehézséggel kellett szembe néznie míg elmondhatta, hogy 80 holdon 6-700 fajta örökzöld fás növény telet ki nála minden védelem és takarás nélkül óriási fa- és cserjecsoportokat alkotva. De nemcsak örökzöldek gyönyörködtetik a szemet Malonyán, a tisztásokat ezerszám lepik el a hagymás növények: Crocusok, Galanthusok, Asphodelusok, Scillák, Leuccioiumok, stb.

Hiába gunyolódtak tehát a hitetlenkedők, hiába támadták a keményfejűek, a tűzpróbát az örökzöld fák és cserjék kiállták. Ambrózy első főművéről a következőket írja: "Malonyán az ős nem szomorú. Az őszi lombhullás ott úgy hat, mint egy szobor-leleplezés.

Ilyenkor az örökzöld fák jobban bontakoznak ki a napnak és a szemnek. A fenyőültetvények temetői hangulatából belépünk a fénylő babérbozótba és a nevető zöld bambuszsűrűségbe, melegünk lesz a szívünk körül."

Jeli a németi, Kőszegi erdőből (Pete Pál
 data) 970 v. 8 év 3 év 5. g. cu 3004 4 m. l.
 novány: *Asperula odorata*, *Stellaria flolort.*
Pulsatilla offic. 3 f. de viola, *Artem. ma-*
culatua, *Polygonatum* *venetia florum*,
Artemone nemosa
 Ebbe a *Stellaria* és *anemone* az *Artemone*
 majori utól jobbra balra u. meggyes
 v. deke, a többi ekkor a Kőszegi V. is a
 nagy alacsonyba kerülésében V/19 részben
 V/10 év.
 V. 10 év. isletés is v. de: Nagy akácok bejárás
 közösti felül nyugati állatölésig 20. 19
 f. de. *Prunella* *viridula* *Cocconia* (fr. l.
medicinis 800 *Crocus* *bluffel.* is *nyugat*
triantula *reimelt* *maury?* (v. *maury*) *Crocus*
baustianus. *nyugat* *okellum* *orobus* *kreim* *nyug*
Stemmas *alle* *Kelto* *oladara*, *keres* *virág*
 (v. *vir*) *nyugat* *maury* a *paty* *erdő* *es*
 b. *de*. *Ruscus* *bagy*.
 Egeres. *Kom.* *pat* *jobb* *part* *utól* *Kelto* *ut* *vig* *é*
 v. de: *gladiolus palister*
Rodgeria pot-plylla
veratrum albace v. Lobli anced
 utól *nyugat* *reim* *okell* *Antiloch* *Kiro*:
 v. de: *Ferula satenicea*
Rodgeria tabularis
Ferula *usondan*

Ambrózy naplórészlete, melyből kiviláglik sokoldalú érdeklődése és a hazai flórára is támaszkodó kertépítészeti törekvése.

4.8. Egyéb tervezést segítő adatok

Erdészeti kísérletek kiértékeléséről 1977-ből származó táblázat áll csak rendelkezésre, melynek adataiból kivilágó tendencia sokatmondó, valójában azonban elavult, tudományos értéke kortörténeti dokumentum szintjén van.

Tájövezet	Fafaj	Fatömeg /z/ 1 ár-on	EF-höz viszo- nyítva %
<u>Magyarország</u>	1. Pinus silvestris	1,22	-
<u>É-Amerika</u>	2. Tsuga canadensis	0,10	- 90
Appalache hg.	3. Pinus strobus	2,20	+ 65
Mississippi völgy	4. Taxodium distichum	0,14	- 85
Sziklás hg.	5. Abies grandis	0,43	- 36
	6. Cham. lawsoniana	1,45	+ 20
	7. Abies concolor	0,04	- 98
	8. Pseudotsuga m.	0,86	- 30
	9. Sequoiadendron g.	1,45	+ 20
	10. Thuja plicata	1,54	+ 25
Ázsia-Japán	11. Cryptomeria jap.	1,66	+ 35
Kaukázus	12. Abies nordmanniana	0,48	- 38
Kína	13. Metasequoia gl.	1,24	+ 1
<u>Európa-Balkán</u>	14. Pinus peuce	0,85	- 30
	15. Picea omorica	0,34	- 72

4.9. Természetvédelmi kezelés mellékletei

4.9.1. A természetvédelmi kezelés kiemelt feladata

A természetvédelmi célkitűzések és stratégiák között, illetve a 3.1.7. sz. terület, földhasználat fejezetben szereplő feladatok közül elsőbbséget élvez az alább részletezett ingatlan védettségi státuszának rendezése. Az évtizedek óta az arborétum részeként működő, „Zechmeister” néven ismert, önálló helyrajzi számon nyilvántartott területet védetté kell nyilvánítani. A természetvédelmi kezelési tervben az extenzíven kezelt felületekhez csatlakozik, aktív és passzív kezelési módokkal.

A természetvédelmi kezelési tervben nem szerepeltetjük, mivel védettségen nem élvez, de a részletes tervtérképen - bővítési területként - növényállományaival és kezelési módozataival együtt feltüntettük.

Sorszám	Községhatár	ingatlan-nyilvántartási adatok			tulajdonos	Vagyonkezelő
		hrsz	terület (ha)	művelési ág		
1.	Kám	0273	6.0667	erdő és út	Magyar Állam	Szombathelyi Erdészeti Zrt

4.9.2. Természetvédelmi kezeléssel érintett felületek, kategóriák

A természetvédelmi kezeléssel érintett területekről a mellékelt digitális alapú térkép segítségével kaphatunk átfogó képet.

12. táblázat: Kezelendő felületek kódjai

Élőhelyek kódjelei		Á - N É R
Intenzíven kezelendő felületek	INT	P6 kastélyparkok és arborétumok
Extenzíven kezelendő felületek	EXT	
Aktív beavatkozás igénylő területek	AKT	
Passzív kezeléssel érintett felületek	PAS	

Á-NÉR= Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer

4.9.3. Kezelési feladatok, módok

A látogatottság időszakának kiterjesztését és a faj-, fajtaválaszték bővítését szolgáló Rhododendron telepítések, pótlások növénylistáját táblázatos formában adjuk közre.

13. táblázat: Kezelési táblázat I.

Sorszám	Település neve	Terület hrsz / JEL	Megnevezés, élőhely jellege	Mód	Művelési ághoz, földhasználati módhoz köthető kezelési feladatok	
1.	K á m	0276, 0286/1, 0286/3, 0286/4 INT	„Kiszolgáló létesítmények” területe: vegetációmentes felületek (portalanított utak, építmények, stb.), antropogén gyepek, telepített kultúrerdők	I N T E N Z Í V	„Ambrózy-emplékház, faépítmények, autóparkolók, vízesblokk, játszótér, bejárati kapu és kerítés-szakasz, táblák, stb. fenntartása, felújítása	
2.					Zöldfelületek (árkok, padka, állomány alatti lágyszárúak egy része), gyepek, rétek kaszálása, kézi és könnyű gépi ápolás	
3.					Intenzív növény- (cserje) ápolás	
4.		Parki berendezési tárgyak karbantartása és felújítása, szükség szerinti bővítése, fejlesztése				
5.		Elpusztult növényegyedek eltávolítása, egészségügyi termelések				
6.		Növénypótlások a cserjeszintben (elpusztult egyedek helyett) és az árnyadó faalakúaknál (cél: laza záródás, ernyős borítás fenntartása)				
7.		Növényültetések, fejlesztés a „semper viroo” és a virágzási idő széthúzása, látogatási időszak kiszélesítése jegyében				
8.		Növénynév táblák kihelyezése				
9.		0275 EXT AKT	Az arborétum alátelépített erdeifenyves területre: laza záródású erdeifenyő állomány cserje (Ericaceae család növényei, elsősorban Rhododendron nemzetség)		Sétautak, ösvények extenzív karbantartása	
10.					Cserjék részleges, extenzív ápolása	
11.					Parki berendezési tárgyak karbantartása és felújítása, szükség szerinti bővítése, fejlesztése	
12.					Növényültetések, fejlesztés a „semper viroo” és a virágzási idő széthúzása, látogatási időszak kiterjesztése jegyében	
13.					Nevelővágások (laza záródás fenntartása), egészségügyi termelések (beteg egyedek eltávolítása)	
14.					Növénynév azonosító táblák kihelyezése	
15.		0275 EXT AKT	„Alsó-park” (tájövezetek, honosítási kísérleti parcellák, tájképi értékek, rálátások, vue-k): mesterséges és átalakításra váró erdőállományok, rétek, illetve ezek mozaikjai		E X T E N Z Í V	kaszálás, ill. gépi rotálás
16.						szénaforgatás, gyűjtés és elszállítás
17.						Nevelővágások (értékes egyedek érdekében végzett felszabadító jellegű, pozitív belenyúlás), egészségügyi termelések (elpusztult egyedek eltávolítása)
18.						Tervszerű (pl. Dr. Nagy L-féle, ill. itt is mellékelt terv szerinti) exóta fák és cserjék ültetése, állomány-kiegészítések, területbővítések, fejlesztések

Sorszám	Település neve	Terület hrsz / JEL	Megnevezés, élőhely jellege	Mód	Művelési ághoz, földhasználati módhoz köthető kezelési feladatok		
19.					„gyomfajok” (pl. Padus serotina), akácsarjak visszaszorítása, extenzív cserjeirtás gépi és kézi erővel		
20.					sajátos mesterséges biotópok védelme, extenzív ápolása		
21.					Tanösvény létrehozása meglévő útvonalon táblák kihelyezésével		
22.					tavak műtárgyainak karbantartása, partvédelem, kaszálás, iszap eltávolítás		
23.					vízi életközösségek védelme, bemutatása		
24.					0275 EXT PAS	„ Alsó-park ” (elegyes bükkös és égeres ligeterdő mozaikok) természetközeli állományfoltok, lápmaradvány	A tőzegmohás láp területén és környezetében semminemű beavatkozás nem megengedett. A láp helyreállításával, revitalizációjával kapcsolatban intézkedni kell, programot kell kidolgozni.
25.							A legszükségesebb állománynevelési, alakítási, egészségügyi beavatkozások (száradó, beteg egyedek eltávolítása)

Intenzív= évente akár többszöri, teljes körű

Extenzív= részterületes, maximum évente egyszeri

14. táblázat: Kezelési táblázat II.

Sorszám	Település neve	Terület hrsz	Művelési ághoz nem köthető kezelési feladatok
1.	K á m	0273	A jelenleg védettséget nem élvező Kám 0273 hrsz-ú , erdő és út megnevezésű, évtizedek óta az arborétum részeként funkcionáló ingatlan védetté nyilvánítását a vagyonkezelőnek és természetvédelmi kezelőnek közösen kezdeményeznie kell.
2.			A bemutatás és eszközeinek (táblák, ismertető, elektronikus, digitális információs anyagok) rendelkezésre bocsátása, információ és adatközlés, reklám
3.			Megfelelő szakmai színvonalú szakvezetés, szervezett programok segítségével gondoskodni kell az információ és adatközlés, a tudás és ismeretek átadásáról.
4.			Állandó, az arborétumhoz kötődő szakszemélyzet biztosítása.
5.			Az arborétumnak, mint kultúrtörténeti értéknek a megfelelő színvonalú fenntartását és fejlesztését biztosítani szükséges. Kultúrtörténeti jelentőséggel bír a védett természeti területen kívül fekvő, Ambrózy-Migazzi István végső nyughelyéül szolgáló sír, a védettséget élvező területen álló emlékház és környéke, a kertalapító ténykedését őrző ősi Rhododendron-telepítés, valamint az „Ambrózy-bükk” térsége. Mindezek fennmaradása, megőrzése, jó karban tartása érdekében mindent el kell követni.
6.			Irányítás, működtetés, koordináció

Sorszám	Település neve	Terület hrsz	Művelési ághoz nem köthető kezelési feladatok
7.			Megfelelő felügyelet, ellenőrzés, védelem és területőrzés által az arborétumban ökológiai igényeiket megtaláló valamennyi élőlény – kiemelten a védett és fokozottan védett fajokat – létfeltételeiről, védelméről gondoskodni kell.
8.			A Magyar Állam tulajdonát képező vagyon kezelőjének (vagyonkezelőnek) gondoskodni kell a tűzvédelmi szabályok betartatásáról. A fontos adatokat nyilvánosságra kell hozni: szabályok ismertetése, dohányzás, nyílt láng használatának lehetőségei, dohányzóhelyek megjelölése, tűzrakás és feltételei, oltóvíz helye, típusa, tűzjelzés lehetősége, stb. Időszakosan, különösen az általános tűzgyújtási tilalom elrendelésének időszakában, tűzvédelmi ellenőrzéseket, helyszíni szemlét kell tartani.
9.			Az arborétum jelenleg erdő művelési ágban lévő, valójában azonban különleges, erdőtervi előírásokat nem tartalmazó, nem erdőként művelt, hanem kivett arborétumként kezelt terület. A megfelelő ingatlan-nyilvántartási megnevezés miatt intézkedéseket kell tenni.
10.			Az arborétum működésével összefüggő létesítmények üzemeltetését külön korlátozás nélkül, de a környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi jogszabályokkal összhangban kell végezni.
11.			A közösségi létesítmények vízellátását szolgáló mélyfúrású kút védelméről, izolálásáról, kerítéssel történő lehatárolásáról gondoskodni szükséges.
12.			A foglalt források vízminőségét - az ÁNTSZ illetékes intézetével egyeztetett vizsgálati program szerint - akkreditált laboratórium által ellenőrizni kell.
13.			Az arborétum infrastruktúráját a természetvédelmi kezelési terv célkitűzéseinek és stratégiájának megfelelően, annak érdekében lehet csak igénybe venni és működtetni.
14.			A parki berendezési tárgyak, infrastruktúra – kiemelten az erdei játszóterek, sétautak és ösvények - karbantartását és igény szerinti felújítását, bővítését el kell végezni.
15.			Intézkedéseket kell hozni a jelenleg igen behatárolt (április-május-június) látogatási időszak kibővítésére.
16.			Hulladékgyűjtés, elszállítás, egyéb karbantartási, fenntartási tevékenységek
17.			Az elavult növénykatasztert fel kell újítani, az elpusztult és újonnan ültetett egyedek figyelembe vételével aktualizálni szükséges.
18.			A bemutatásra szánt növényeket névtáblával kell ellátni.
19.			Tanösvény létrehozása meglévő útvonal felhasználásával, táblák kihelyezésével.
20.			Madár és denevér odúk kihelyezésével, gondozásával biztosítani kell az ilyen igényű fajok létfeltételeinek javítását.
21.			Az arborétumban madáretetőket kell kihelyezni és karbantartásukról, az etetésről gondoskodni szükséges.
22.			Fajok védelme, kiemelten madarak és vízi élőlények érdekében, idős, odvas fák, elpusztult egyedek szelektált megőrzése, odúk, etetők, kihelyezése, tavak felügyelete, stb.
23.			Elő kell segíteni, fel kell karolni a fajok, az állományok megfigyelését, kutatását, a tudományos tevékenységet (virágzás, termésképzés, egészségi állapot, fatermőképesség vizsgálatok, szaporítás, génmegőrzés, stb.).

15. táblázat: Fajgazdagítást szolgáló növénylista (2008.)

Sor-szám	Megnevezés	Méret (m)	Virágzási idő	Szín	Származás
LOMBHULLATÓ RHODODENDRONOK:					
1.	Rh. canescens	3-4	május	FH-RZS	DK-USA
2.	Rh. calendulaceum	1-5	május-június	NS-SV	É-Amerika
3.	Rh. arborescens	4-6	június	FH-RZS	Kína
4.	Rh. quinquefolium	1-3	április-május	FH	Japán
5.	Rh. yedoense	1-2	április	PL	Japán
6.	Rh. reticulatum	1-2	április-május	VÖR	Japán
7.	Rh. molle	1-3	május	AS	Kína
8.	Rh. nudiflorum	2	május	FH-RZS	É-Amerika
9.	Rh. roseum	1-3	május	RZS	É-Amerika
10.	Rh. bakeri	1-2	június	NS	É-Amerika
11.	Rh. occidentale	1-2	június	FH-RZS	NY-USA
12.	Rh. albiflorum	2	június-július	FH	É-Amerika
13.	Rh. oblongifolium	2	június-július	FH	DK-USA
14.	Rh. viscosum	1-2	július	FH	É-Amerika
15.	Rh. prunifolium	2	július-augusztus	NS	É-Amerika
16.	Rh. canadense	0,5	április	PL	É-Amerika
17.	Rh. fraseri	1	április	RZS-LI	É-Amerika
18.	Rh. atlanticum	0,5	május	FH-RZS	É-Amerika
19.	Rh. serpyllifolium	1	május	RZS	D-Japán
20.	Rh. kiusianum	0,7	május-június	KP	Japán
ÖRÖKZÖLD RHODODENDRONOK:					
21.	Rh. sutchuenense	2-3	február-március	LI-RZS	Kína
22.	Rh. calophytum	4-6	március-április	LIRZS	Kína
23.	Rh. oreodoxa	2-3	március-április	RZS	Kína
24.	Rh. beesianum	3-5	április-május	RZS	Kína
25.	Rh. rubiginosum	2-3	április-május	LI-PIR	Kína
26.	Rh. brachycarpum	2-3	június-július	FH	Japán
27.	Rh. maximum	1-4	június-július	RZS	É-Amerika

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Sor-szám	Megnevezés	Méret (m)	Virágzási idő	Szín	Származás
28.	Rh. augustinii	1-3	április-május	LEK	Kína
29.	Rh. campanulatum	2	április-május	FH-RZS	Himalája
30.	Rh. degronianum	1-2	április-május	RZS	Japán
31.	Rh. metternichii	1-2	április-május	RZS	Japán
32.	Rh. micranthum	1-2	április-május	FH	Kína
33.	Rh. rex	1-2	április-május	FH-RZS	Kína
34.	Rh. argyrophyllum	2	május	FH-RZS	Kína
35.	Rh. roseum	1-3	május	RZS	É-Amerika
36.	Rh. mucronatum	1-2	május	FH	Kína
37.	Rh. wardii	1-2	május	SÁR	Tibet
38.	Rh. carolinianum	1-2	május-június	RZS	K-USA
39.	Rh. macrophyllum	1-2	május-június	RZS-VÖR	É-Amerika
40.	Rh. insigne	1-3	május-június	FH-RZS	Kína
41.	Rh. discolor	2	július	FH-RZS	Kína
42.	Rh. pemakoense	0,3	március	LI-RZS	Tibet
43.	Rh. keiskei	1	március-május	SÁR	Kína
44.	Rh. intricatum	0,5	április	VÖR-LI	Kína
45.	Rh. hippophaeoides	0,8	április	LEK	Kína
46.	Rh. fraseri	1	április	RZS-LI	Kanada
47.	Rh. hanceanum	1	április	FH-SÁR	Kína
48.	Rh. williamsianum	1	április	RZS	Kína
49.	Rh. chryseum	0,6	április-május	SÁR	Kína
50.	Rh. fastigiatum	1	április-május	PL	Kína
51.	Rh. ludlowii	0,3	április-május	SÁR	Tibet
52.	Rh. russatum	0,6	április-május	LI-VÖR	Kína
53.	Rh. saluenense	0,5	április-május	VÖR	Kína
54.	Rh. scintillans	0,7	április-május	KÉK	Kína
55.	Rh. calostrotum	0,3	május	VÖR-KP	Kína
56.	Rh. camtschaticum	0,1	május	VÖR	Alaszka
57.	Rh. cephalanthum	0,4	május	FH	Kína
58.	Rh. imperator	0,3	május	VÖR	Burma
59.	Rh. sanguineum	0,7	május	KP	Tibet
60.	Rh. campylogynum	0,5	május-június	VÖR	Burma
61.	Rh. impeditum	0,4	május-június	VÖR-LI	Kína

Sor-szám	Megnevezés	Méret (m)	Virágzási idő	Szín	Származás
62.	Rh. keleticum	0,3	május-június	KP	Tibet
63.	Rh. kiusianum	0,7	május-június	VÖR	Japán
64.	Rh. trichostomum	0,8	május-június	RZS	Kína
65.	Rh. minus	1	május-június	VÖR	DK-USA
66.	Rh. radicans	0,3	május-június	VÖR	Tibet
67.	Rh. brachyanthum	1	június-július	SÁR	Kína

Észak-Amerikai Rhododendron fajok virágzási idő szerinti sorrendben

Sor-szám	Megnevezés	virág színe	Virágzás ideje
Rhododendron			
1.	mucronulatum	rózsaszín-piros	február
2.	moupinense	fehér-piros	március
3.	calophytum	fehér-rózsaszín	március
4.	augustinii	kék-bíborvörös	április
5.	fastigiatum	kék	április
6.	fictolactum	fehér-piros	április
7.	forrestii var. repens	vörös	április
8.	impeditum	kék	április
9.	keskei	citromsárga	április
10.	lutescens	sárga	április
11.	pemakoense	kékes rózsaszín	április
12.	pseudochrysanthum	rózsaszín	április
13.	racemosum	fehér-rózsaszín	április
14.	strigillosum	skarlátvörös	április
15.	williamsianum	rózsaszín	április
16.	aberconwayi	fehér-rózsaszín	május
17.	bureavii	piros	május
18.	campylogynum	karmazsinvörös	május
19.	carolinianum	rózsaszín-piros	május

JELMAGYARÁZAT:

FH= fehér, RZS= rózsaszín, KP= kárminpiros, NS= narancssárga, VÖR= vörös, SÁR= sárga, PL= püspöklila, SV= skarlátvörös, PIR= piros, LEK= levendulakék, LI= lila, AS= aranyárga

4.9.4. Részletezés a 14. táblázat 8. ponthoz

A Magyar Állam tulajdonában lévő ingatlanok vagyongazdálkodójának az alábbi témaköröknek megfelelő információkkal kell ellátnia, előírásokkal kell megismertetnie az arborétumba látogatókat.

- a) A látogatókkal, a látogatás rendjével kapcsolatos tűzvédelmi szabályok ismertetése (pl. dohányzás, nyílt láng használata, hol találhatóak a kijelölt dohányzóhelyek, a tűzrakóhelyek használatának szabályai, a látogatók milyen módon jelezhetik a tüzet az arborétum személyzete felé, stb.).
- b) Az oltóvíz biztosításának lehetőségei (hol vannak a legközelebbi oltóvíz-nyerési lehetőségek, típusa, kapacitása).
- c) A tűz jelzése a tűzoltóság felé (felelős személy megnevezése, milyen eszközön történik a jelzés /pl. mobil telefon/).
- d) A tűzvédelmi szabályokról szóló tájékoztató táblák elhelyezése az arborétum területén.
- e) Időszakonként, de leginkább az általános tűzgyújtási tilalom elrendelésének időszakában helyszíni ellenőrzéseket kell tartani.

4.10. Térképek

Külön digitális adatbázisban és külön papíralapú módon érhető el a tervezési területre vonatkozó térképek.

4.11. Fontos linkek

<http://onp.nemzetipark.gov.hu/>

<http://koszegitk.blogspot.com/>

4.12. Ellenőrzés és felülvizsgálat jegyzőkönyve

16. táblázat: Az elvégzett feladatok rögzítési naplója 20.. ... évben

Sor- szám	Munkaművelet	I. n.év		II. n.év		III. n.-év		IV. n.év		Éves	
		jel	eFt	jel	eFt	jel	eFt	jel	eFt	jel	eFt
1.	területi felügyelet, ellenőrzés										
2.	szennyező források felkutatása										
3.	beruházási szándékok figyelése										
4.	hatóságokkal kapcsolattartás										
5.	vagyonkezelővel kapcsolattartás										
6.	szakvélemény hatóságok felé										
7.	megfigyelés, saját kutatás, értékelés										
8.	oktató-kutató programok szervezése										
9.	kutatási eredmények feldolgozása										
10.	oktatás-nevelés koordinációja										
11.	„szelíd” turizmus koordinációja										
12.	hozzájárulások, regisztráció										
13.	műszaki berendezések karbantartása										
14.	utak karbantartása, kavicsozása										
15.	fejlesztések, bővítések										
16.	parkfenntartás										
17.	növényápolások és telepítések										

= végrehajtva

.....

területi felügyelő

.....

tájégség vezető

.....

igazgató

5. BIBLIOGRÁFIA

- Ambrózy-Migazzi I. (1910): A Budapesti botanikus kertnek a Margitszigetre való Országgy.Értesítő, 17-19. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1921): Quercus Ambrózyana M.D.D.G.,216.o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1921): Aus meiner Malonyaer Werkstatt M.D.D.G. 214-224. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1922): Zur Etymologie des ... M.D.D.G. 251. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1922): Növényrezervációk és parkok Közép-Európában és Mo-on Botanikai Közl., 20. 128. old.
- Ambrózy-Migazzi I. (1923): Immer- und wintergrüne Laubgehölze.In:Silva Tarouca: Unsere Freiland Laubgehölze, Wien, 20-28. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1927): Stauden zum verwildern. In: Silva Taoruca Unsere Freilandstauden, Wien 63-65. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Hortus Botanicus Jeli Bp.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Mégegyszer az Eranthis hiemalisről Kertészeti Lapok, 22.o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Die Themen von Héviz in Südwestungarn Gartenschönheit, 1-2.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Felhívás Kertészeti Lapok, 30. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Virághagymatermesztés-hagymacsere Kert.Lapok, 76-77. o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1930): Gedanken eines Gartners Gartenwerk, 105 o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1931): Télálló örökzöld lombnövényeink Kertészeti Szemle, 13-15.o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1931): Yuccafragen M.D.D.G. 288-292 o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1931): Iskolakertek Kert. Lapok, 145-46.o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1931): Szabadföldi Yuccák Kert. Szemle, 3. 166 o.
- Ambrózy-Migazzi I. (1931): Dendrologieche sommersindrücke 1930 MDDG Berlin 43. 293-300
- Ambrózy Lajos (1935): A kertalkotó gróf Ambrózy-M. István Orsz.Magy.Kert.Egyl. Aranykönyve, 1-130. o.
- Andrésiné Ambrus (1986): Egzóták termőhelyi vizsgálata, valamint növekedésük értékelése az adott termőhelyi körülmények között Diplomaterv, EFE. Sopron
- Babos K.-Filló Z.- Somkuti E. (1979): Haszonfák Műszaki Könyvkiadó, Bp
- Balogh Gy. (1901): Vasvármegye nemes családjai Szombathely 125-126 o.
- Barabits E. (1966): A cédrusokról EFE, Tud. Közl. 1-2. Sopron
- Barabits E. (1955): A tulipánfa Erd.Kut. 1.sz. 99-106 o.
- Barabits E. (1962): Vas megye természetvédelmi területei Vasi Szemle, 1. 4-18 o.
- Bartha D. (1992): A magyarországi dendroflóra tagjainak florisztikai, cönológiai, ökológiai és természetvédelmi mutatói Erd.és Faip. Tud. Közl. 38-39. 13-32 o.
- Bartha-Kevey-Morschhauser-Pócs (1995): Hazai erdőtársulásaink. In: Bartha D.(szerk) Tilia Vol.1. Erd.és Faip.Egyetem (EFE), Sopron, 8-85 o.
- Bartha D. (1995): Ökológiai és természetvédelmi jelzőszámok a vegetáció értékelésében. In: Bartha D.(szerk.) Tilia Vol.1. Erd.és Faip.Egyetem, Sopron, 170-184 o.
- "Növénytársulástani és ökológiai tanulmányok"
- Bauer-Weinitschke (1976): Tájérendezés Mezőgazd.Kiadó, Bp.
- Bánó I. (1974): Nemesített fenyőmag termesztésünk újabb eredményei a kutatásban és a gyakorlatban Tud. ülésszak 1974.05.02-3, Bp
- Borbás V. (1887): Vasvármegye növényföldrajza és flórája Vas M. Gazd. Egyl. Szhely
- Borhidi A. (1993): A magyar flóra szociális magatartás típusai, természetességi és relatív ökológiai értékszámai KTM,JPTE, Pécs, 1-93 o.

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

Boros Á.	(1927):	Vasvármegye moha-flórájának előmunkálatai	Vasv.m.Muz.Évk. 2. 207 o.
Csapody I.	(1958):	Természetvédelem Jeliben	Term.tud.Közl., 382 o.
Csapody-Horánszky-Pócs-Simon- ...	(1962):	Lágyszárú növényeink ökológiai viszonyai. In: Majer A."Erdő- és termőhelytipológiai útmutató".	Mezőgazd.Kiadó, Bp. 165-175 o.
Danszky I. (szerk.)	(1963):	Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai 1-5.köt.	Mezőgazdasági Kiadó, Bpest
Fekete-Molnár-Horváth (szerk)	(1997):	A magyarországi élőhelyek leírása, határozója és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer 1-10.köt.	M.Term.t.Muzeum, Bpest
Gáyer Gy.	(1922):	„Lüneburgi Heide” Magyarországon	Pótfüzetek a Term.tud.Közl. 54-57 o.
Gáyer Gy.	(1925):	Vasvármegye fejlődéstörténeti növényföldrajza és	Vasv.m.Muz.Évk. 1. 1 o.
Gáyer Gy.	(1926):	Quercus tardiflora	M.D.D.G., 328 o.
Gáyer Gy.	(1927):	Új adatok Vasvármegye flórájához I.	Vasv.m.Muz.Évk. 2. 204 o.
Gáyer Gy.	(1928):	A magyar kertekben gyakrabban kultivált fenyőfélék meghatározó kulcsa	OM Kert. Kong. Be-számoló, Bp. 111-118 o.
Gáyer Gy.	(1929):	Új adatok Vasvármegye flórájához II.	Vasv.m.Muz.Évk. 3. 70.o.
Gáyer Gy.	(1931):	Jeli. Ambrózy-M. István gróf új kertészeti alkotása	Kertészeti Szemle, 3. 295 o.
Hartmann-Nienhaus-Butin	(1988):	Farbatlas Waldschaden.Diagnose von Baumkrankheiten	Eugen Ulmer, Stutt-gart
Hortobágyi-Simon (szerk.)	(1991):	Növényföldrajz, társulástan, ökológia	Tankönyvkiadó, Bp.
Jakucs P.	(1981):	Magyarország legfontosabb növénytársulásai. In:Hortobágyi-Simon(szerk.): Növényföldrajz, társulástan, ökológia	Tankönyvkiadó, Bpest, 246-263 o.
Járainé Komlódi M.	(1987):	Legendás növények	Gondolat, Bp
Jávorka-Csapody	(1975):	Iconographia	Akadémia Kiadó, Bp.
Kakas J.	(1967):	Magyarország éghajlati atlasza	Akadémia Kiadó, Bp
Kádár J.	(1985):	Az atlasz cédrus termőhely hasznosító és tájésztétikai szerepe	TDK dolg. Sopron
Kárpáti I.	(1978):	Magyarországi vizek és ártéri szintek növényfajainak ökológiai besorolása	Keszthelyi Agr.t.E.20. 5-62 o.
Kárpáti Z.	(1963):	A hazai arborétumok növényföldrajzi problémái	Kert.és Szől. Főisk. Évkönyve, 229 o., Bp
Kopasz M. (szerk.)	(1976):	Védett természeti értékeink	Mezőgazd. Kiadó, Bp
Kovács J.A.	(1995):	Lágyszárú növénytársulásaink rendszertani áttekintése. In: Bartha D.(szerk) Tilia Vol.1. Szmorad-Tímár (szerk.): "Növénytársulástani és ökológiai tanulmányok"	Erd.és Faip.Egyetem, Sopron, 86-144 o.
Kovács J.A. (szerk.)	(1998):	Kanitzia 6.	B.D.T..Főisk.,Szhely
Kovács M- Priszter-Csapody -Szodfridt	(1977):	Védelmet kívánó növényfajaink és növénytársulásaink	MTA Biol.Oszt.Közl. 20. 161-194 o.
László F.	(1988):	Környezetvédelem korszerűen	Vízügyi Dok..Sz.,Bp
Majer A. (szerk.)	(1962):	Erdő- és termőhelytipológiai útmutató	Akadémiai Kiadó,Bp.
Majer A.	(1968):	Magyarország erdőtársulásai	Akadémiai Kiadó, Bp.
Moesz G.	(1936):	Gróf Ambrózy-M. István dr. emlékezete 1869-1933	Botanikai Közl. 33-78.o.
Nagy L.	(1960).	A Jeli Botanikus Kert	Vasi Szemle 2. 82-90. o.
Papp J.	(1959):	Jeli növénykatasztere	Kézirat
Pauer A.	(1931):	Vasvármegye természeti emlékei	Szt.Norbert Gimn. Évk.

Jeli Arborétum természetvédelmi kezelési terve

- Polgár S. (1935): Megemlékezés gróf Ambrózy-M. Istvánról Vasi Szemle 2. 1.o.
- Rade K. (1926): Egy magyar dendrológiai kertről Kert.Lap.30.1-2. Bp
- Rapaics R. (1928): Örök tavasz a magyar kertekben Ter.tud.Közl. 60. 129. o.
- Rapaics R. (1932): Aki magyar földre... Kertészeti Szemle 4. 228.o.
- Rapaics R. (1932): Magyarország virágai M.K.Egyet.Nyomda, Bp
- Rapaics R. (1940): Magyar Kertek. A kertművészet Magyarországon Magy.Könyvbar.,Bp.
- Retkes J. (1962): Az örökzöld növények szerepe Vas megyében Vasi Szemle 233-240.o.
- Róth Gy. (1953): A magyar erdőművelés különleges feladatai. ErdőműveléstanIII Mezőgazd. Kiadó, Bp
- Saághy I. (1901): Tapasztalatok újabb és ritkább díszfák és cserjék edzettségéről az idei télen A Kert, 7. 305-6 o., Bp
- Saághy I. (1926): Nagyobb fák átültetése Kert.Lap.30. 21. o. Bp
- Schenk C.A. (1939): Fremdlandische Wald- und Parkbaume Berlin
- Simon T. (1988): A hazai edényes flóra természetvédelmi-érték besorolása Abstr.Bot. 12: 1-23 o.
- Simon T. (1991): Növényfajok és társulások természetvédelmi értékének becslése Term.v.K. 1. 99-114 o.
- Simon-Horánszky-Dobolyi-Szerdahelyi (1992): A magyar edényes flóra értékelő táblázata. In: Simon T.: "A Tankönyvkiadó, Bp. 791-874 o.
- Soó R. (1933): Vasvármegye szociológiai és florisztikai növényföldrajzához Vasi Szemle, 105-134 o.
- Soó R. (1964): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve 1-6. Akadémia Kiadó, Budapest
- Stefanovits (szerk.) (1977): Talajvédelem, környezetvédelem. Biológiai környezetünk védelme Mezőgazd.Kiadó, Bp.
- Steinhübel G. (1964): Ambrózy István szerepe a kertépítésben Vasi Szemle, 233-240 o.
- Sterbetz I. (1979): Élő örökségünk, génerózió, génbank. Erdeink géntartalékai Mezőgazd.Kiadó, Bp
- Szalóki D. (1998): Az Alpokalja Elateroidea,Cleroidea,Lymexyloidea és Tenebrionoidea faunája. In: Vig K.(sz.): Savaria,Vas Igazg., Szhely M.Múzeumok Ért.
- Szodfridt I. (1966): A növények ökocsoportjai. In: Erdészeti termőhelyfeltárás és térképezés Akadémia Kiadó, Bp. 180-198 o.
- Szodfridt I. (1987): Termőhelyismerettan I-II. Sopron
- Tóth I. (1969): Díszfák, díszcserjék Mezőgazd.Kiadó.,Bp.
- Uherkovich Á. (1975): Az Alpokalja nagylepkéinek (Macrolepidoptera) faunisztikai alapvetése. In: Savaria, Vas M. Múzeumok Értesítője 1975-76. Szhely, 27-54 o.
- Visnya A. (1937): Semper vireo Vasi Szemle, 187 o.
- Visnya A. (1940): Érdekesebb harasztok új lelőhelyei Vas megyében Vasi Szemle, 278-282.o.